

Analiza dobrovoljnih mirovinskih fondova

Horvat, Valentina

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Organization and Informatics / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet organizacije i informatike**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:211:109340>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported](#) / [Imenovanje-Nekomercijalno-Bez prerada 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-02**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Organization and Informatics - Digital Repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET ORGANIZACIJE I INFORMATIKE
VARAŽDIN**

Valentina Horvat

**ANALIZA DOBROVOLJNIH MIROVINSKIH
FONDOVA**

DIPLOMSKI RAD

Varaždin, 2021.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET ORGANIZACIJE I INFORMATIKE
V A R A Ž D I N

Valentina Horvat

Matični broj: 43793/15–R

Studij: Ekonomika poduzetništva

ANALIZA DOBROVOLJNIH MIROVINSKIH FONDOVA

DIPLOMSKI RAD

Mentorica:

Prof. dr. sc. Klačmer Čalopa Marina

Varaždin, kolovoz 2021.

Valentina Horvat

Izjava o izvornosti

Izjavljujem da je moj završni/diplomski rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristio drugim izvorima osim onima koji su u njemu navedeni. Za izradu rada su korištene etički prikladne i prihvatljive metode i tehnike rada.

Autor/Autorica potvrdio/potvrdila prihvaćanjem odredbi u sustavu FOI-radovi

Sažetak

Tema ovog diplomskog rada je Analiza dobrovoljnih mirovinskih fondova. Dobrovoljni mirovinski fondovi su stvar osobnog izbora svakog pojedinca što znači da nije obavezno uplaćivati u njih nego osoba sama bira hoće li postati članom takvog fonda i štedjeti za mirovinu putem dobrovoljnog mirovinskog fonda. Dobrovoljni mirovinski fondovi mogu se osnovati kao otvoreni i zatvoreni. Otvoreni fondovi su namijenjeni za sve fizičke osobe dok su s druge strane zatvoreni fondovi predviđeni za zaposlenike određenog poslodavca. Mirovinski sustav jedan je od najznačajnijih sustava svake države jer se njime osiguravaju sredstva za život umirovljenika. U današnje vrijeme se sve više može uočiti neodrživost dosadašnjih mirovinskih sustava jer dolazi do smanjenja omjera zaposlenika i umirovljenika. Iz navedenih razloga dolazi do sve veće popularnosti štednje za mirovinu putem dobrovoljnih mirovinskih fondova jer se odgovornost za mirovinu sve više prebacuje na same pojedince kako bi si osigurali što bolje životne uvjete u starosti te životni standard što dalje od granice siromaštva. Također, na rast popularnosti ovakve vrste štednje imaju veliki utjecaj državni poticaji, ali i povećanje mirovinske i financijske pismenosti građana čime postaju svjesniji važnosti planiranja mirovine i štednje danas za bolje sutra. U ovom diplomskom radu je napravljena analiza dobrovoljnih mirovinskih fondova u Republici Hrvatskoj, te je prikazana mirovinska i financijska pismenost te kakav utjecaj imaju na dobrovoljne mirovinske fondove, a također je prikazan budući potencijal navedenih fondova.

Ključne riječi: Dobrovoljni mirovinski fondovi, treći stup mirovinskog osiguranja, mirovina, štednja, financijska pismenost, mirovinska pismenost

Sadržaj

Sadržaj.....	iii
1. Uvod.....	1
2. Mirovinski sustav Republike Hrvatske.....	3
2.1. Prvi stup mirovinskog osiguranja.....	4
2.2. Drugi stup mirovinskog osiguranja.....	5
2.3. Treći stup mirovinskog osiguranja.....	6
2.4. Institucije i njihovi zadaci.....	6
3. Mirovinski fondovi.....	8
4. Dobrovoljni mirovinski fondovi.....	9
5. Analiza dobrovoljnih mirovinskih fondova.....	11
5.1. Broj mirovinskih fondova.....	11
5.2. Članstvo u mirovinskim fondovima.....	14
5.2.1. Struktura članova otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova prema dobi i spolu	16
5.2.2. Struktura članova zatvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova prema dobi i spolu	17
5.3. Bruto mirovinski doprinosi uplaćeni otvorenim dobrovoljnim mirovinskim fondovima	18
5.4. Neto imovina dobrovoljnih mirovinskih fondova.....	20
5.4.1. Neto imovina otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova.....	22
5.5. Struktura ulaganja dobrovoljnih mirovinskih fondova.....	23
5.5.1. Struktura ulaganja otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova.....	23
5.5.2. Struktura ulaganja zatvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova.....	25
5.6. Cijene udjela i prinosi dobrovoljnih mirovinskih fondova.....	26
5.6.1. Cijene udjela i prinosi otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova.....	26
5.6.2. Cijene udjela i prinosi zatvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova.....	28
6. Financijska i mirovinska pismenost u Republici Hrvatskoj.....	30
6.1. Financijska pismenost u Republici Hrvatskoj.....	30
6.2. Mirovinska pismenost u Republici Hrvatskoj.....	31
7. Važnost i oblici poticanja štednje za mirovinu.....	33
8. Potencijal dobrovoljnih mirovinskih fondova u Republici Hrvatskoj.....	35
9. Zaključak.....	37
Popis literature.....	39
Popis slika.....	41

Popis tablica	42
Popis grafikona.....	43

1. Uvod

Tema ovog diplomskog rada je analiza dobrovoljnih mirovinskih fondova. Dobrovoljnim mirovinskim fondovima se u posljednje vrijeme daje sve više na značaju kao obliku štednje za mirovinu prvenstveno zbog važnosti preuzimanja odgovornosti pojedinaca za vlastitu mirovinu. Takvom štednjom pojedinci mogu osigurati više prihode u mirovini te egzistencijalnu sigurnost. Cilj rada je prikazati poslovanje dobrovoljnih mirovinskih fondova kroz pet godina koje su uzete za promatranje, te ocijeniti potencijal rasta samih fondova u budućnosti uzimajući u obzir i utjecaj mirovinske te financijske pismenosti građana Republike Hrvatske.

Rad se sastoji od teorijskog i praktičnog dijela, te je na temelju njih dan kritički osvrt na sadašnje i buduće stanje dobrovoljnih mirovinskih fondova u Republici Hrvatskoj. U teorijskom dijelu su opisane osnovne karakteristike mirovinskog sustava i institucija koje su vezane uz funkcioniranje mirovinskog sustava. Zatim su u fokus stavljeni dobrovoljni mirovinski fondovi te su detaljnije opisane karakteristike tih fondova. U praktičnom dijelu je napravljena analiza dobrovoljnih mirovinskih fondova, te analiza financijske i mirovinske pismenosti u Republici Hrvatskoj. Nakon toga je napravljen kritički osvrt na dobrovoljne mirovinske fondove i njihovo poslovanje te utjecaj mirovinske i financijske pismenosti na njih i njihov budući rast.

Rad započinje uvodom nakon kojega slijedi prva velika cjelina pod nazivom „Mirovinski sustav“ u kojoj je objašnjeno funkcioniranje mirovinskog sustava u Republici Hrvatskoj te razgraničenje na tri stupa mirovinskog osiguranja te objašnjenje svakog od tih stupova pojedinačno kako bi se ukratko približilo funkcioniranje mirovinskog sustava u Republici Hrvatskoj. Nakon toga se objašnjava što su to mirovinski fondovi, te se u zasebnoj cjelini u fokus stavljaju dobrovoljni mirovinski fondovi koji su i tema ovoga rada. Sljedeća cjelina je posvećena analizi dobrovoljnih mirovinskih fondova, a analiza je napravljena u nekoliko kategorija, a to su broj mirovinskih fondova, članstvo u mirovinskim fondovima (po dobi i spolu), uplaćeni bruto mirovinski doprinosi, neto imovina dobrovoljnih mirovinskih fondova, struktura ulaganja fondova, te cijene udjela i prinosi dobrovoljnih mirovinskih fondova. Nakon toga slijedi prikaz stanja financijske i mirovinske pismenosti građana na području Republike Hrvatske. Zatim je prikazana važnost i oblici poticanja štednje za mirovinu građana. U posljednjem dijelu prije zaključka dan je kritički osvrt na potencijal rasta dobrovoljnih mirovinskih fondova obzirom na provedenu analizu dosadašnjeg stanja fondova i stanja financijske i mirovinske pismenosti građana te akcija koje se provode u cilju poboljšanja pismenosti i opismenjavanja građana. U zadnjem poglavlju je dan zaključak cijelog rada na temelju provedenih analiza.

Prilikom izrade rada korištene su metode sinteze i analize, metoda kompilacije i komparativna metoda. Metoda sinteze predstavlja postupak znanstvenog istraživanja putem spajanja dijelova elemenata u jednu cjelinu. Metoda kompilacije je postupak preuzimanja tuđih rezultata istraživanja. Komparativna metoda se odnosi na uočavanje sličnosti, zajedničkih obilježja ili različitosti između dva objekta, događaja ili pojava.

Izrada diplomskog rada temeljena je na proučavanju dostupne stručne literature, knjiga, stručnih članaka, podacima HANFA-e i već provedenih istraživanja na temu dobrovoljnih mirovinskih fondova te financijske i mirovinske pismenosti, te su također korišteni razni internetski izvori kako bi se dobila šira slika dobrovoljnih mirovinskih fondova u Republici Hrvatskoj.

2. Mirovinski sustav Republike Hrvatske

Mirovinski sustav je jedan od glavnih temelja na kojima počiva socijalna sigurnost države. Može se definirati kao normativno, organizacijski i financijski uspostavljen sustav u kojem se pojedincu koji je suočen s rizicima starosti, invalidnosti ili gubitka hranitelja obitelji, odnosno smrti osiguravaju zamjenska ili pomoćna davanja u novcu ili iznimno u naravi. (Vukorepa, 2012., str 1)

Mirovinski sustav u suvremenom društvu ima više funkcija, a najvažnije su: raspoređivanje dohotka pojedinaca i obitelji tijekom cijelog životnog vijeka, pojedinačna i nacionalna štednja te održavanje socijalne kohezije. Navedene funkcije se mogu ostvarivati na različite načine, pa prema tome postoje različiti modeli mirovinskog sustava. (Puljiz, 2002. str. 24)

U Republici Hrvatskoj se od 2002. godine provodi proces mirovinske reforme te stvaranja novog mirovinskog sustava, odnosno uvođenje organizacije sustava koji se temelji na generacijskoj solidarnosti i individualnoj kapitaliziranoj štednji. Do 2000. godine i provođenja reforme postojali su samo javni mirovinski sustavi međugeneracijske solidarnosti i definiranih davanja te su se rashodi za tekuće mirovine uglavnom financirali iz uplaćenih doprinosa zaposlenika. Cilj provođenja mirovinske reforme bio je uspostavljanje dugoročno održivog mirovinskog sustava usklađenog s gospodarskim i demografskim kretanjima. (Leko, Stojanović, 2018., str. 363)

Novi mirovinski sustav temelji se na tri stupa. Prvi i drugi stup predstavljaju obvezno mirovinsko osiguranje, a treći stup predstavlja dobrovoljno mirovinsko osiguranje. Sustav mirovinskog osiguranja uređen je prema sljedećim zakonima: Zakon o mirovinskom osiguranju, Zakon o obveznim mirovinskim fondovima, Zakon o dobrovoljnim mirovinskim fondovima, Zakon o mirovinskim osiguravajućim društvima, te pripadajućim podzakonskim aktima. („Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga HANFA“, bez dat.)

Slika 1 Stupovi mirovinskog osiguranja

Izvor: HANFA <https://www.hanfa.hr/edukacija-i-potro%C5%A1a%C4%8Di/financijska-pismenost/izaberi-budu%C4%87nost/#>

Sva tri stupa mirovinskog osiguranja trebala bi osigurati veću socijalnu sigurnost i veću ukupnu razinu mirovina, odnosno smanjiti rizike starosti, invalidnosti i smrti. Samim time se rizici osiguranja dijele na više razina i nositelja osiguranja, a prema ciljevima reforme i za korisnike mirovina, ali i za ukupna gospodarska kretanja trebalo biti povoljnije od mirovinskog osiguranja koje ovisi samo o tekućoj uplati doprinosa i generacijskoj solidarnosti. (Bejaković, bez dat., str. 107)

Prema podacima na dan 18.3.2021. bilo je ukupno 1.556.826 osiguranika, a s druge strane je bilo 1.240.619 umirovljenika. Prema tome se može zaključiti kako u tom trenutku u Hrvatskoj 1.2 zaposlenika rade za mirovinu 1 umirovljenika. Takvi nepovoljni demografski trendovi bit će sve izraženiji što dovodi do toga da trenutni mirovinski sustav ne funkcionira na najbolji način, te time raste individualna odgovornost za vlastitu financijsku budućnost u trećoj dobi. (mirovinskifondovi.hr, 2021.)

2.1. Prvi stup mirovinskog osiguranja

Obvezni prvi stup naziva se stupom generacijske solidarnosti, a to znači da osobe koje rade izdvajaju doprinose za mirovinsko osiguranje, a iz tih doprinosa se isplaćuje mirovina sadašnjim korisnicima prava na mirovinu odnosno umirovljenicima. Prvi stup je obvezan i

jedan je za sve osiguranike. („Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga HANFA“, bez dat.)

Prvi stup mirovinskog osiguranja je u nadležnosti Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje (HZMO). Zavod je javna ustanova koja osiguranicima, na načelima solidarnosti i uzajamnosti, osigurava prava za slučaj starosti, invalidnosti i tjelesnog oštećenja, a članovima njihovih obitelji prava za slučaj smrti osiguranika, odnosno korisnika mirovine. (Leko, Stojanović, 2018., str. 363)

Mirovinsko osiguranje iz prvog stupa financira se iz prihoda od obveznih doprinosa zaposlenih za mirovinsko osiguranje na temelju međugeneracijske solidarnosti i iz proračuna. Zakonom je propisano da osiguranici ovog stupa izdvajaju 15% od bruto plaće.. (Leko, Stojanović, 2018., str. 363)

2.2. Drugi stup mirovinskog osiguranja

Drugi stup mirovinskog osiguranja predstavlja individualnu kapitaliziranu štednju. „Individualna“ se odnosi na to da je to osobna imovina osiguranika, odnosno da se uplaćena sredstva evidentiraju na osobnom računu osiguranika, dok se „kapitalizirana“ odnosi na to da prilikom uplaćivanja u obvezni mirovinski fond ostvaruje određeni prinos od tog ulaganja. U ovaj stup je obvezno uplaćivati, a izdvaja se 5% od bruto plaće. U drugom stupu se posjeduje veća sloboda nego u prvom jer osiguranik može sam birati obvezni mirovinski fond i kategoriju obveznog mirovinskog fonda u koji će uplaćivati. U okviru ovog stupa mirovinskog osiguranja prikupljanje sredstava odvija se putem obveznih mirovinskih fondova, a isplata mirovina se odvija putem mirovinskih osiguravajućih društava. („Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga HANFA“, bez dat.)

Obzirom da se obvezni mirovinski fond može promijeniti, ukoliko osiguranik to želi, postoje i određene izlazne naknade kod promjene fondova. Dakle, za promjenu obveznog mirovinskog fonda u prve tri godine članstva se plaćaju izlazne naknade. U prvoj godini izlazna naknada iznosi 0,8% vrijednosti imovine na osobnom računu, u drugoj godini ona iznosi 0,4%, a u trećoj godini iznosi 0,2%. (mirovinski fondovi.hr, 2021.)

Dobrovoljnim dodatnim mirovinskim sustavima drugog stupa upravljaju privatne institucije i država ne jamči njihove isplate. Doprinosi se utvrđuju u ovisnosti o zaradama i uplaćuju ih podjednako i poslodavac i posloprimac. (Miletić, 2006., str. 70)

2.3. Treći stup mirovinskog osiguranja

Treći stup predstavlja dodatak koji osoba može dobrovoljno izabrati, odnosno stvar je osobnog izbora. Također, kao i drugi stup, treći stup predstavlja individualnu kapitaliziranu štednju. Prikupljanje sredstava u okviru trećeg stupa mirovinskog osiguranja odvija se putem dobrovoljnih mirovinskih fondova, dok isplatu mirovina obavljaju mirovinska osiguravajuća društva, a iznimno i mirovinska društva, koja mogu obavljati privremenu isplatu mirovina iz dobrovoljnih mirovinskih fondova. Treći stup, osim što je dobrovoljan, nosi i najveću razinu fleksibilnosti od sva tri stupa, a to se očituje u činjenici da osiguranici sami biraju učestalost i visinu uplata u fond. („Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga HANFA“, bez dat.)

Dobrovoljna mirovinska štednja jedina je mogućnost samostalnog odlučivanja o veličini i vrsti dodatne mirovine, a samim time i o većoj sigurnosti u trećoj dobi. Dobrovoljna mirovinska štednja znači da osiguranik postaje članom dobrovoljnog mirovinskog fonda svojom slobodnom odlukom te dio svojih prihoda uplaćuje u fond. (Miletić, 2006., str. 82)

2.4. Institucije i njihovi zadaci

Postoje institucije koje su bitne za funkcioniranje mirovinskog sustava u Republici Hrvatskoj, a one su: Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje (HZMO), Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (HANFA), Središnji registar osiguranika (REGOS) te Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva. U nastavku će biti navedeni zadaci svake od navedenih institucija.

Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje (HZMO) je zadužen za ostvarivanja prava iz obveznog mirovinskog osiguranja na temelju međugeneracijske solidarnosti. Zavod je javna ustanova, a započela je s radom 1999. godine, te je to pravni sljednik bivših republičkih fondova mirovinskog i invalidskog osiguranja radnika, samostalnih gospodarstvenika i individualnih poljoprivrednika. (Bejaković, bez dat., str. 108)

Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (HANFA) je pravni sljednik HAGENA-e, odnosno Hrvatske agencije za nadzor mirovinskih fondova. To je regulatorna i nadzorna ustanova koja štiti interese svih članova mirovinskih fondova i korisnika mirovina te ostalih mirovinskih davanja iz mirovinskog osiguranja na temelju individualne kapitalizirane štednje. (Bejaković, bez dat., str. 108)

Središnji registar osiguranika (REGOS) je tehničko središte mirovinskog sustava koje prikuplja, evidentira i kontrolira naplate mirovinskih doprinosa, zatim prikuplja redovite mjesečne izvještaje o visini uplaćenih doprinosa za svakog osiguranika te vodi središnju

bazu podataka o osobnim računima svih osiguranika i podataka o visini sredstava na svakom računu, o poslodavcima i mirovinskom fondu kojemu pojedini osiguranik pripada. (Bejaković, bez dat., str. 108)

Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva je nadležno za mirovinski sustav i ima upravu za mirovinsko i invalidsko osiguranje. (Bejaković, bez dat., str. 108)

3. Mirovinski fondovi

Mirovinski fond je imovina bez pravne osobnosti i u njemu se prikuplja novac koji uplaćuju njegovi članovi, a oni su ujedno i vlasnici fonda. Zadaća društva koje upravlja mirovinskim fondom je ulaganje tog uplaćenog novca radi povećanja vrijednosti imovine fonda. Cilj ulaganja je omogućiti isplatu što veće mirovine u budućnosti svakom članu fonda. Iznos na osobnom računu osiguranika, koji se vodi u Središnjem registru osiguranika (REGOS), ovisit će o iznosu doprinosa koje poslodavac uplaćuje u fond te o načinu upravljanja pojedinim fondom. („Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga HANFA“, bez dat.)

Mirovinske fondove osnivaju društva za upravljanje obveznim, odnosno dobrovoljnim mirovinskim fondovima i njima upravljaju u svoje ime, ali za račun članova fonda. Obvezni mirovinski fond može biti kategorije A, B ili C, a razlikuju se u odnosu na životnu dob osiguranika, odnosno vremenskom trajanju članstva u fondu, a posljedično i strategijama ulaganja s obzirom na preuzete rizike. Prema tome, najveće rizike trebaju preuzeti fondovi iz kategorije A, umjerene iz kategorije B, a najmanje oni iz kategorije C. (Leko, Stojanović, 2018., str. 363)

4. Dobrovoljni mirovinski fondovi

Dobrovoljni mirovinski fond je stvar osobnog izbora, odnosno osobe same biraju hoće li postati članom takvog fonda. Članstvo u dobrovoljnom mirovinskom fondu je puno fleksibilnije od članstva u obveznom mirovinskom fondu. Članstvo počinje sklapanjem ugovora o članstvu s mirovinskim društvom te upisom u registar članova fonda. Ukoliko član fonda iz bilo kojeg razloga želi raskinuti ugovor o članstvu, on to može učiniti bez navođenja posebnog razloga, a to može učiniti u roku od 15 dana od prve uplate na osobni račun u fondu pisanom izjavom upućenom mirovinskom društvu. („Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga HANFA“, bez dat.)

Dobrovoljni mirovinski fondovi mogu se osnovati kao otvoreni i zatvoreni. Otvoreni fondovi su namijenjeni za sve fizičke osobe dok su zatvoreni fondovi predviđeni za zaposlenike određenog poslodavca tzv. pokrovitelja koji je odlučio osnovati fond za svoje zaposlenike, za sindikat koji želi osnovati fond za svoje članove, za članove udruge samostalnih djelatnosti ili pak za samozaposlene osobe. Mirovinsko društvo, a u slučaju zatvorenog dobrovoljnog mirovinskog fonda i pokrovitelj zatvorenog fonda, dužni su informirati sve članove fonda odnosno potencijalne članove fonda o mogućnostima koje imaju članstvom u tom fondu, te su dužni obavijestiti ih o njihovim pravima i obvezama koje proizlaze članstvom u fondu. („Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga HANFA“, bez dat.)

Prema Zakonu o dobrovoljnim mirovinskim fondovima, državna poticajna sredstva iznose 15% od ukupno uplaćenog doprinosa pojedinog člana fonda u prethodnoj kalendarskoj godini, ali najviše do uloga od 5.000 kuna po članu fonda tijekom jedne kalendarske godine. Prema tome se dolazi do zaključka da maksimalni iznos poticajnih sredstava koje član fonda može ostvariti u jednoj godini (uz pretpostavljeni ulog od 5.000 kuna) je 750 kuna. Osoba može istodobno biti član jednog ili više dobrovoljnih mirovinskih fondova, ali državna poticajna sredstva odobravaju joj se za članstvo samo u jednom dobrovoljnom mirovinskom fondu. U slučaju istodobnog članstva i ostvarivanja prava na državna poticajna sredstva u više dobrovoljnih mirovinskih fondova, član fonda je dužan svake godine (do 1. veljače) prema vlastitom odabiru obavijestiti mirovinsko društvo u korist kojeg osobnog računa želi da mu se upišu državna poticajna sredstva. Ukoliko u navedenom slučaju član ne izvrši odabir fonda, državna poticajna sredstva pripisat će mu se na onaj osobni račun u fondu po kojem ostvaruje veći iznos državnih poticajnih sredstava temeljem uplaćenog doprinosa prethodne godine. Ukoliko je član prethodne godine uplatio u više fondova isti iznos doprinosa, a nije obavijestio mirovinsko društvo o izboru računa u fondu na koji želi da se upišu poticaji, poticajna sredstva odobrit će mu se na osobni račun u fondu u

kojem ima najviši iznos sredstava na osobnom računu prema stanju na dan 31. prosinca prethodne godine. (Ministarstvo financija, Dobrovoljna mirovinska štednja, 2021.)

Prava iz dobrovoljnog mirovinskog osiguranja (ostvarivanje prava na mirovinu) član fonda može ostvariti najranije s navršenih 55 godina života. Ukupno isplaćena državna poticajna sredstva članovima dobrovoljnih mirovinskih fondova za 2019. godinu iznose 82.684.622,17 kuna. (Ministarstvo financija, Dobrovoljna mirovinska štednja, 2021.)

Sredstva na osobnom računu vlasništvo su osiguranika te su zaštićena od ovrhe, stečaja ili likvidacije, ali i od namjere osiguranika da ih koristi prije umirovljenja. Osobni račun je trajno vlasništvo osiguranika, neovisno o promjenama ili prekidima u zaposlenju ili privremenom prekidu uplate doprinosa. Odlaskom u mirovinu osoba prelazi u mirovinsko društvo koje je osnivač mirovinskog fonda iz kojeg se isplaćuje odgovarajući dio mirovine iz kapitaliziranog osiguranja. Jasno su odvojene faze uplate (osobni račun u fondu) i faze isplate (mirovina koju isplaćuje osiguravajuće društvo) čime se odvaja i smanjuje rizik cijelog sustava. Navedenim obilježjima osobnih računa se osigurava primjena načela definiranih doprinosa i individualno praćenje doprinosa koji su uplaćeni tijekom radnog vijeka, kao i sloboda izbora mirovinskog fonda i prenosivost računa. (Bejaković, bez dat., str. 106)

U nastavku će biti navedene neke od glavnih pogodnosti koje donosi članstvo u dobrovoljnom mirovinskom fondu:

- Član fonda može sam birati i može mijenjati visinu i trajanje uplate u fond pa prestanak uplata ne znači i prestanak članstva u fondu
- Uplatama u fond ostvaruje se pravo na državna poticajna sredstva
- Mogućnost trajnog uvida u stanje na osobnom računu
- Mogućnost odabira vrste, oblika i trajanje isplate mirovine
- Mogućnost odabira početka isplate mirovine, nakon navršenih 55 godina
- Sredstva na osobnom računu su nasljedna, a član fonda sam određuje nasljednika sredstava (Miletić, 2006., str. 83)

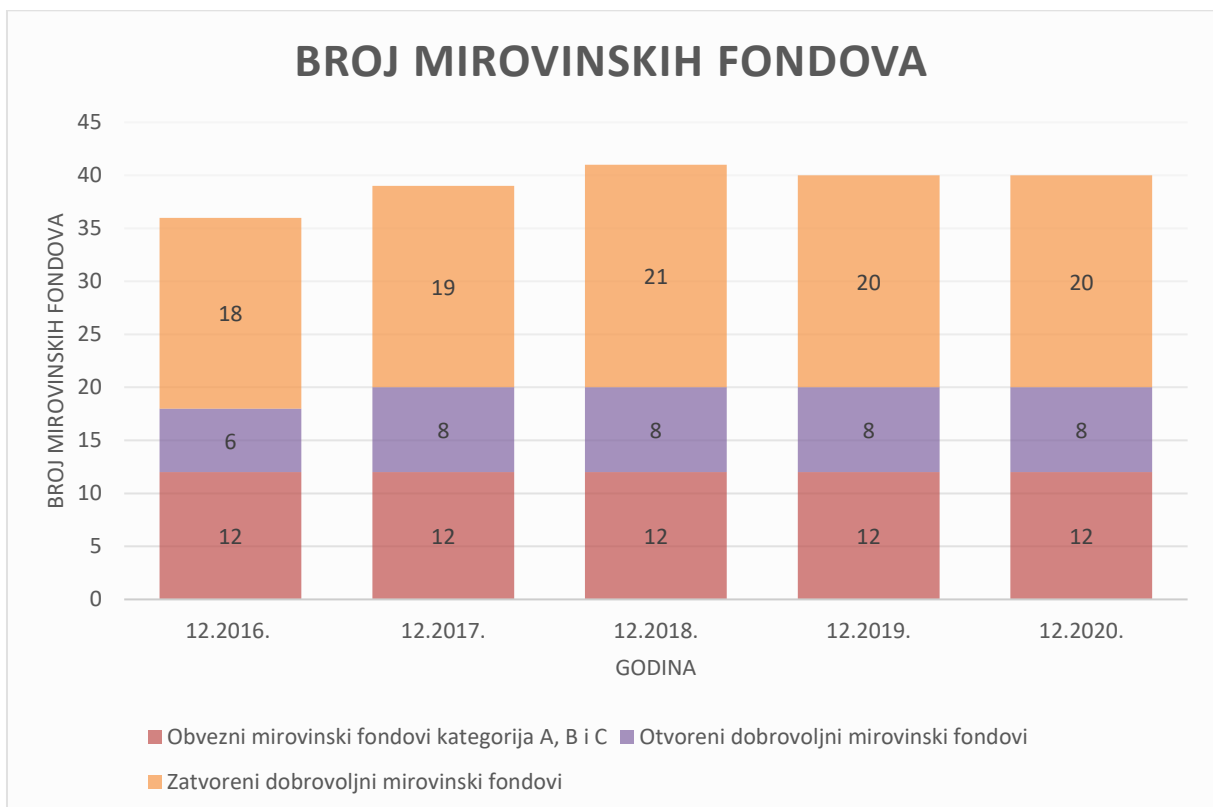
5. Analiza dobrovoljnih mirovinskih fondova

U nastavku će biti prikazana analiza dobrovoljnih mirovinskih fondova u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 5 godina. Godine promatranja su 2016., 2017., 2018., 2019. te zaključno 2020. godina. U analizi će biti prikazan broj mirovinskih fondova po kategorijama, članstvo u mirovinskim fondovima prema dobi i spolu, neto imovina dobrovoljnih mirovinskih fondova te struktura ulaganja otvorenih i zatvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova.

5.1. Broj mirovinskih fondova

U nastavku će na grafikonu 1 biti prikazan broj mirovinskih fondova prema kategorijama u Republici Hrvatskoj kroz godine koje su uzete za promatranje odnosno od 2016. i zaključno sa 2020. godinom.

Grafikon 1 Grafički prikaz broja investicijskih fondova

Izvor: izrada autorice prema podacima HANFA-e

Tijekom godina se broj dobrovoljnih mirovinskih fondova mijenjao i to u rasponu od 18 do 21 mirovinska fonda. Prve godine promatranja, odnosno 2016. godine bilo je 36 mirovinskih fondova, a od toga je 12 obveznih mirovinskih fondova kategorija A, B i C a tako ostaje do zadnje godine promatranja odnosno ne dolazi do promjene broja tih fondova, zatim je 6 otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova, te 18 zatvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova. Ujedno je navedene godine bilo i najmanji broj dobrovoljnih mirovinskih fondova kroz sve godine promatranja.

Sljedeće godine se broj mirovinskih fondova povećao za ukupno 3, odnosno na 39 mirovinska fonda i to iz kategorije dobrovoljnih mirovinskih fondova, pa prema tome promatrane godine ima 8 otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova što je povećanje za 2 u odnosu na prošlu promatranu godinu, te je 19 zatvorenih mirovinskih fondova što je povećanje za jedan fond iz te grupacije u odnosu na prethodnu godinu promatranja.

Godine 2018. bilo je 41 mirovinskih fondova što je povećanje od ukupno 2 mirovinska fonda i to iz kategorije zatvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova. Prema tome, promatrane godine je ukupno 8 otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova što znači da nije došlo do promjene, odnosno isti je broj fondova kao i prethodne godine. Kod zatvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova se uočava rast za 2 mirovinska fonda te ih se promatrane godine broji ukupno 21.

Sljedeće godine promatranja je bio jedan fond manje u odnosu na prethodnu godinu, te je promatrane godine bilo ukupno 40 mirovinskih fondova. Kod otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova nije došlo do promjene u odnosu na prošlu godinu te ih je sada 8. Kod zatvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova je došlo do smanjenja broja fondova za jedan, te ih je te godine bilo ukupno 20.

Posljednje promatrane godine, 2020. nije došlo do promjene broja mirovinskih fondova, te je broj mirovinskih fondova identičan kao i prethodne godine što znači da ih je bilo 40. Prema tome bilo je 8 otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova i 20 zatvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova.

Prema promatranim podacima može se zaključiti da je kod otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova došlo do porasta 2017. godine sa 6 na 8 te tako ostaje do zadnje promatrane godine odnosno 2020. godine. Najveće promjene su se događale u kategoriji zatvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova gdje je broj fondova gotovo svake godine bio drugačiji, a najviše ih je bilo 2018. godine kada ih je bilo 21, dok ih je najmanje bilo 2016. godine kada ih je bilo 18.

Tablica 1 Popis dobrovoljnih mirovinskih fondova u RH

OTVORENI DOBROVOLJNI MIROVINSKI FONDOVI	ZATVORENI DOBROVOLJNI MIROVINSKI FONDOVI
AZ Benefit ODMF	Auto Hrvatska ZDMF
AZ Profit ODMF	AZ A1 ZDMF
Croatia osiguranje 1000 A ODMF	AZ Dalekovod ZDMF
Croatia osiguranje 1000 C ODMF	AZ HKZP
Croatia osiguranje ODMF	AZ Treći horizont ZDMF
Erste Plavi Expert ODMF	AZ ZABA ZDMF
Erste Plavi Protect ODMF	AZ Zagreb ZDMF
Raiffeisen ODMF	CROATIA OSIGURANJE ZDMF
	ZDMF HAC
	ZDMF HEP grupe
	ZDMF FINE
	Cestarski ZDMF
	Erste ZDMF
	NESTLE ZDMF
	POLICIJSKI ZDMF
	POŠTA ZDMF
	ZDMF Ericsson Nikola Tesla
	ZDMF Hrvatskog liječničkog sindikata
	ZDMF Raiffeisen
	ZDMF T-HT

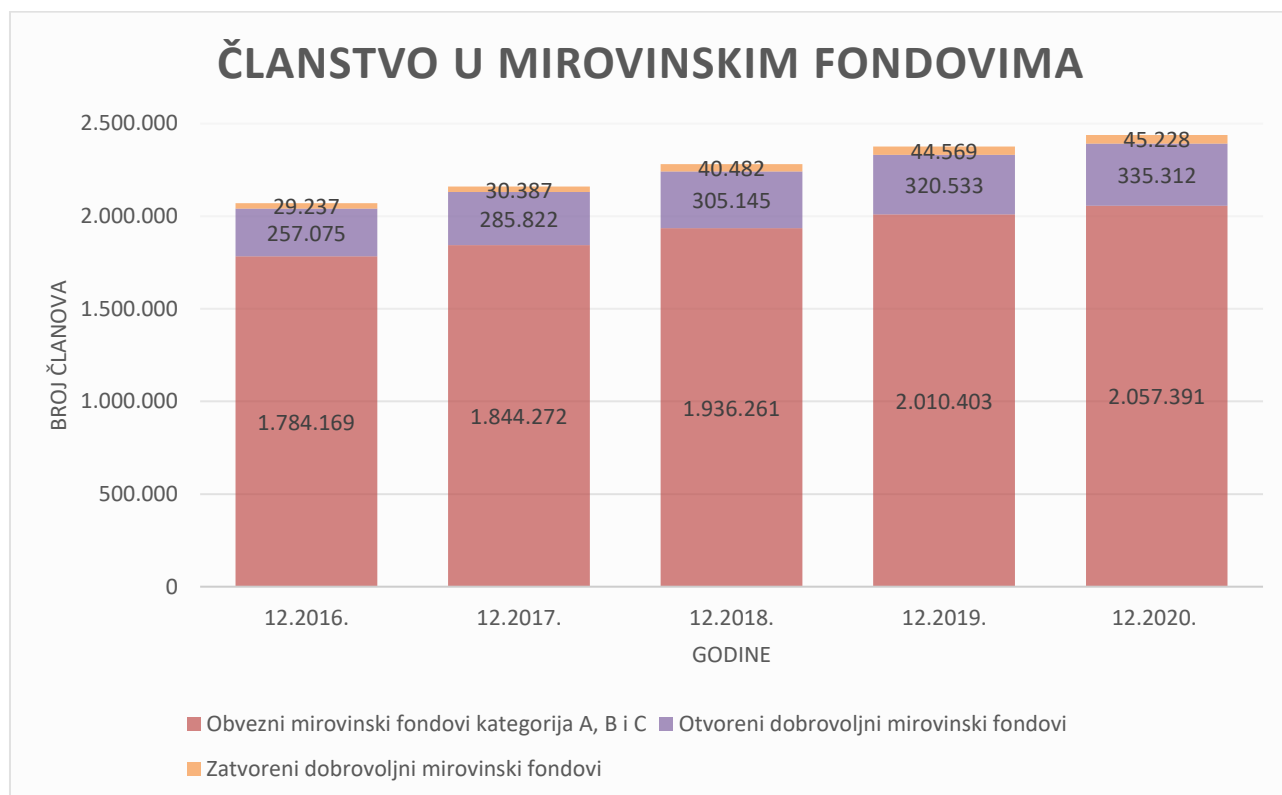
Izvor: izrada autorice prema podacima HANFA-e

U Tablici 1 je prikazan popis otvorenih i zatvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova koji su djelovali na području Republike Hrvatske prema podacima HANFA-e iz 2020. godine. Prema navedenim podacima promatrane godine bilo je ukupno 8 otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova i 20 zatvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova. U tablici se može vidjeti i koji su to točno fondovi koji su poslovali navedene godine.

5.2. Članstvo u mirovinskim fondovima

U nastavku će na Grafikonu 2 biti prikazan broj članova mirovinskih fondova prema podacima HANFA-e u Republici Hrvatskoj po kategorijama mirovinskih fondova kroz godine koje su uzete za promatranje, odnosno od 2016. do 2020. godine. Radi usporedbe na grafikonu su prikazani i podaci koji se odnose na broj članova obveznih mirovinskih fondova kategorije A, B i C.

Grafikon 2 Članstvo u mirovinskim fondovima

Izvor: izrada autorice prema podacima HANFA-e

Prema prikazanim podacima na grafikonu vidljivo je da je ukupni broj članova mirovinskih fondova kroz godine rastao te je sa početnih 2.070.481 člana 2016. broj članova došao do 2.437.931 zadnje promatrane godine, odnosno 2020. Obvezni mirovinski fondovi kategorije A, B i C očekivano imaju poprilično više članova u usporedbi sa dobrovoljnim mirovinskim fondovima kroz sve godine baš zbog toga jer su svi zaposleni prema Zakonu obvezni biti članovi navedenih fondova i iz plaće izdvajati sredstva za mirovinu, dok to nije slučaj sa dobrovoljnim mirovinskim fondovima koji su osobni izbor pojedinaca.

Prve promatrane godine bilo je ukupno 257.075 članova otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova, dok je u zatvorenim dobrovoljnim mirovinskim fondovima bilo 29.237 članova.

Sljedeće godine došlo je do rasta broja članova u svim kategorijama mirovinskih fondova. Prema tome otvoreni dobrovoljni mirovinski fondovi te godine imaju 285.822 člana što je povećanje od 28.747 u odnosu na prethodnu godinu, dok zatvoreni dobrovoljni mirovinski fondovi imaju 30.387 člana što je povećanje od 1.150 u odnosu na prošlu godinu.

Godine 2018. također dolazi do rasta broja članova u svim kategorijama mirovinskih fondova u odnosu na prethodnu godinu. Otvoreni dobrovoljni mirovinski fondovi promatrane godine imaju 305.145 članova što je porast od 19.323 članova u odnosu na prethodnu 2017. godinu. Zatvoreni dobrovoljni mirovinski fondovi 2018. godine imaju 40.482 člana što je porast od 10.095 u odnosu na prethodnu promatranu godinu.

Sljedeće godine promatranja, odnosno 2019. godine, broj članova mirovinskih fondova također bilježi porast u svim kategorijama. Prema tome otvoreni dobrovoljni mirovinski fondovi promatrane godine imaju 320.533 člana što je u odnosu na prethodnu godinu porast od 15.388 člana. Zatvoreni dobrovoljni mirovinski fondovi te godine imaju 44.569 članova, što je porast od 4.087 u odnosu na prethodnu godinu promatranja.

Posljednje godine promatranja se prema podacima također može uočiti porast broja članova u svim kategorijama mirovinskih fondova. Otvoreni dobrovoljni mirovinski fondovi promatrane godine imaju 335.312 člana što je porast od 14.779 u odnosu na prethodnu godinu, te zatvoreni dobrovoljni mirovinski fondovi bilježe porast od 659 članova, te prema tome broje 45.228 članova.

Otvoreni dobrovoljni mirovinski fondovi bilježe najveći porast broja članova 2017. godine gdje je došlo do rasta od 28.747 članova u odnosu na prošlu godinu. Zatim, najmanji porast se bilježi zadnje promatrane godine, gdje se bilježi porast od 14.779 članova u odnosu na prethodnu godinu.

Zatvoreni dobrovoljni mirovinski fondovi bilježe najveći porast broja članova 2018. godine gdje je došlo do povećanja od 10.095 članova u odnosu na prethodnu godinu, dok se najmanji porast bilježi zadnje promatrane godine gdje se bilježi rast tek od 659 članova u odnosu na prethodnu godinu.

5.2.1. Struktura članova otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova prema dobi i spolu

U nastavku će u Tablici 2 biti prikazana struktura članova otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova u Republici Hrvatskoj prema dobi i spolu. Promatrano razdoblje je 5 godina, odnosno od 2016. i zaključno sa 2020. godinom.

Tablica 2 Struktura članova ODMF-a prema dobi i spolu

DOB	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.	
	Muškarci	Žene	Muškarci	Žene	Muškarci	Žene	Muškarci	Žene	Muškarci	Žene
≤ 18	878	789	875	812	792	707	844	768	890	825
19 - 24	3,711	2,367	3,938	2,396	4,047	2,173	5,231	3,027	5,67	3,205
25 - 29	11,684	7,815	11,134	7,318	9,774	6,185	9,956	6,331	10,43	6,598
30 - 34	18,219	13,786	18,858	13,846	18,243	13,184	18,045	12,914	18,437	13,021
35 - 39	20,216	17,088	21,597	17,874	22,236	18,093	23,429	18,866	25,018	19,46
40 - 44	19,078	17,937	20,65	18,905	21,459	19,478	23,828	21,376	26,206	22,977
45 - 49	17,187	18,44	18,673	19,65	19,355	19,912	21,703	22,003	24,159	23,774
50 - 59	25,682	28,015	28,932	31,64	31,011	35,124	34,174	38,304	38,647	41,505
60 - 69	10,307	11,004	12,753	14,172	16,238	18,261	17,575	19,266	19,588	21,084
70 - 84	2,257	3,211	3,416	4,888	4,892	6,832	5,225	6,942	5,83	7,397
≥ 85	137	225	233	341	335	504	363	524	414	583
Ukupno	129,356	120,677	141,059	131,842	148,382	140,453	160,373	150,321	175,289	160,429

Izvor: izrada autorice prema podacima HANFA-e

Prema navedenim podacima iz Tablice 2 uočava se da je kroz sve godine promatranja bilo više muškaraca nego što je to žena članova otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova. Prve godine promatranja, odnosno 2016. bilo je 8.679 više članova muškog spola nego što je bilo članova ženskog spola. Konkretnije, bilo je ukupno 129.356 muškaraca, a 120.677 žena. Sljedeće godine se razlika u broju članova dodatno povećala te je sada bilo za 9.217 članova muškog spola više nego što je to bilo članova ženskog spola. Odnosno, bilo je 141.059 muškaraca, dok je žena bilo 131.842. Godine 2018. je došlo do smanjenja razlike u broju članova, te je prema tome bilo za 7.929 više članova muškog spola. Kao što je vidljivo prema podacima iz Tablice 2 bilo je 148.382 muškaraca, dok je žena bilo 140.453. Sljedeće godine promatranja se ponovno povećala razlika među članovima po spolovima, te je promatrane godine bilo za 10.052 više članova muškog spola nego ženskog. Prema tome, muškaraca je bilo 160.373, a žena je bilo 150,321. Zadnje promatrane godine se dodatno povećala razlika u broju članova između muškaraca i žena, te je ona iznosila 14.860. Dakle, bilo je 175.289 članova muškog spola, dok je članova ženskog spola bilo 160.429.

Prema podacima iz Tablice 2 vidljivo je da broj članova koncentriran uz središnje dobne skupine od 30-59 godina. Prema tome može se uočiti da je kroz sve promatrane godine najviše članova otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova pripadalo dobnoj skupini od 50-59 godina. S druge strane najmanje je članova koji pripadaju skupini od 85 godina pa na više, te u dobnoj skupini od 18 pa na manje godina. Takva struktura prema dobi je i očekivana jer je najviše zaposlenih između 30 i 59 godina te će se oni ponajprije i učlaniti u otvorene dobrovoljne mirovinske fondove i planirati svoju mirovinu, dok je vrlo malo onih koji će se s manje od 18 godina odlučiti za članstvo u mirovinskim fondovima, a obzirom na životni vijek očekivan je manji broj članova sa 85 i više godina.

5.2.2. Struktura članova zatvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova prema dobi i spolu

U nastavku će u Tablici 3 biti prikazana struktura članova zatvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova u Republici Hrvatskoj prema dobi i spolu za promatrano razdoblje od pet godina, odnosno od 2016. do 2020. godine.

Tablica 3 Struktura članova ZDMF-ova prema dobi i spolu

	2016		2017		2018		2019		2020	
DOB	Muškarci	Žene	Muškarci	Žene	Muškarci	Žene	Muškarci	Žene	Muškarci	Žene
≤ 18	3	1	2	2	3	2	6	6	6	7
19 - 24	134	117	123	104	347	124	345	100	419	148
25 - 29	704	749	673	700	920	694	823	767	1.096	817
30 - 34	1.643	1.960	1.638	1.837	2.062	1.924	1.966	1.961	2.109	1.999
35 - 39	2.335	2.460	2.404	2.598	3.002	2.876	2.901	3.071	3.180	3.224
40 - 44	2.677	2.516	2.858	2.651	3.703	3.514	3.593	3.847	3.861	3.807
45 - 49	2.297	2.024	2.542	2.240	3.514	3.269	3.757	3.930	4.087	4.242
50 - 59	3.807	3.030	3.973	3.236	5.400	4.751	5.258	5.241	5.982	6.028
60 - 69	1.268	608	1.410	723	1.796	984	2.022	1.172	2.350	1.464
70 - 84	81	14	107	25	128	62	146	47	183	61
≥ 85	1	0	1	3	0	1	0	2	0	3
Ukupno	14.950	13.479	15.731	14.119	20.875	18.201	20.817	20.144	23.273	21.800

Izvor: izrada autorice prema podacima HANFA-e

Struktura članova zatvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova prema spolu je slična kao i kod otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova. Kroz sve godine promatranja više je bilo muškaraca nego što je žena koji su članovi zatvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova.

Prema podacima iz Tablice 3 vidljivo je kako prve godine promatranja ima za 1.471 više članova muškog spola nego što je to članova ženskog spola, odnosno bilo je 14.950 muškaraca, a žena je bilo 13.479. Sljedeće godine je se ta razlika dodatno povećala te je sada više muškaraca za 1.612 nego što je žena. Konkretnije, bilo je 15.731 člana muškog spola, a članova ženskog spola promatrane godine bilo je 14.119. Godine 2018. se bilježi najveća razlika kroz promatrano razdoblje, a ta razlika je iznosila 2.674 više članova muškog spola nego što je to članova ženskog spola, odnosno bilo je 20.875 muškaraca, a žena je bilo 18.201. Sljedeće godine, 2019. uočava se najmanja razlika te je te godine zabilježeno tek 673 više članova muškog spola nego članova ženskog spola, a konkretno je to da je ukupno muškaraca bilo 20.817, a žena je bilo 20.144. Zadnje promatrane godine je došlo do ponovnog rasta nesrazmjera, te je te godine zabilježeno 1.473 više članova muškog spola nego ženskog, te je bilo 23.273 muškaraca, a žena članica je bilo 21.800.

Prema podacima iz tablice 3 uočava se slična struktura članova zatvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova prema dobi kao i kod otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova. Dakle, najveća koncentracija članova se nalazi u dobnim skupinama između 30. i 59. godine života. Također, uočava se kako najveći broj članova pripada dobnoj skupini od 50-59 godina, dok se najmanje članova nalazi u dobnim skupinama sa 18 i manje godina, te sa 85 i više godina što je i očekivano.

5.3. Bruto mirovinski doprinosi uplaćeni otvorenim dobrovoljnim mirovinskim fondovima

U nastavku će u Tablici 4 biti prikazani mjesečni bruto mirovinski doprinosi uplaćeni otvorenim dobrovoljnim mirovinskim fondovima u Republici Hrvatskoj. Za prikaz podataka je uzet mjesec prosinac kao reprezentativan za svaku od pet godina promatranja. Svi iznosi su prikazani u tisućama HRK.

U Mjesečnom izvještaju je definirano da su bruto doprinosi jednaki uplaćenim doprinosima članova dobrovoljnih mirovinskih fondova, prije odbitka naknade DMD-ova od uplaćenih doprinosa. (HANFA Mjesečna izvješća, 2017.)

Tablica 4 Bruto mirovinski doprinosi uplaćeni ODMF-ovima

Otvoreni dobrovoljni mirovinski fond	Prosinac 2016.	Prosinac 2017.	Prosinac 2018.	Prosinac 2019.	Prosinac 2020.
AZ benefit ODMF	21,025	25,580	29,101	40,737	35,955
AZ profit ODMF	40,726	41,017	43,033	49,323	50,732
Croatia osiguranje ODMF	7,969	10,358	12,839	17,570	4,622
Croatia osiguranje 1000 A ODMF	-	85	722	2,520	2,118
Croatia osiguranje 1000 C ODMF	-	27	16,546	3,983	17,568
Erste Plavi Expert ODMF	7,541	6,956	7,325	8,818	9,644
Erste Plavi Protect ODMF	7,642	20,704	16,318	16,821	18,339
Raiffeisen ODMF	38,070	42,344	53,474	63,626	67,264
UKUPNO	122,974	147,071	179,359	203,399	206,240

Izvor: izrada autorice prema podacima HANFA-e

Prema podacima iz Tablice 4 može se vidjeti da je u prosincu 2016. godine ukupno uplaćeno 122.974 HRK bruto doprinosa. Najviše bruto doprinosa je uplaćeno u AZ profit ODMF i to u iznosu od 40.726 HRK, a slijedi ga Raiffeisen ODMF sa ukupno uplaćenim bruto doprinosima u iznosu od 38.070 HRK. U Erste Plavi Expert ODMF je promatrane godine uplaćeno najmanje bruto doprinosa i to u iznosu od 7.541 HRK.

Sljedeće godine u prosincu je uplaćeno nešto više bruto doprinosa u odnosu na prethodnu promatranu godinu. Dakle, 2017. godine je ukupno uplaćeno 147.071 HRK bruto doprinosa. Najviše je bruto doprinosa uplaćeno u Raiffeisen ODMF u iznosu od 42.344 HRK, a slijedi ga AZ profit ODMF. Najmanje bruto doprinosa je uplaćeno u dva nova dobrovoljna mirovinska fonda, a to su Croatia osiguranje 1000 A ODMF sa uplaćenih 85 HRK bruto doprinosa, a zatim je to Croatia osiguranje 1000 C ODMF sa uplaćenih 27 HRK bruto doprinosa.

Godine 2018. se nastavlja rastući trend uplaćenih bruto doprinosa, te je promatrane godine u prosincu ukupno uplaćeno 179.359 HRK. Kao i prethodne godine najvećim dijelom je uplaćeno bruto doprinosa u Raiffeisen ODMF i AZ profit ODMF. Prema tome, u Raiffeisen ODMF je uplaćeno 53.474 HRK, a u AZ profit ODMF je uplaćeno 43.033 HRK. Najmanje bruto doprinosa je uplaćeno u Croatia osiguranje 1000 A ODMF u iznosu od 722 HRK. Veliki skok u uplaćenim bruto doprinosima se može primijetiti u fondu Croatia osiguranje 1000 C ODMF koji sada ima uplaćeno bruto doprinosa u iznosu od 16.546 HRK, a prethodne godine u prosincu je to bilo tek 27 HRK bruto doprinosa.

Sljedeće, odnosno 2019. godine u prosincu je ukupno uplaćeno bruto doprinosa u iznosu od 203.399 HRK što je više u odnosu na prosinac prethodne godine. Stanje sa najviše uplaćenih bruto doprinosa je kao i prošle godine, dakle najviše je uplaćeno u Raiffeisen

ODMF u iznosu od 63.626 HRK, a slijedi ga AZ profit ODMF. Najmanje je uplaćeno u Croatia osiguranje 1000 A ODMF u iznosu od 2.520 HRK. Također, može se primijetiti veliki pad uplaćenih bruto doprinosa u Croatia osiguranje 1000 C ODMF te je u prosincu 2019. godine uplaćeno 3.983 HRK, dok je prethodne godine u prosincu uplaćeno 16.546 HRK. Detaljnijom analizom uplaćenih bruto doprinosa u navedeni fond utvrđeno je da kroz i ostale mjesece u godinama ima konstantno velike oscilacije u uplaćenim bruto doprinosima, te da nije takva oscilacija samo u odnosu mjeseca prosinca kroz različite godine promatranja.

Posljednje promatrane godine, odnosno prosinca 2020. također je došlo do porasta u ukupno uplaćenim bruto doprinosima u odnosu na prosinac 2019. godine. Ukupno uplaćenih bruto doprinosa u prosincu 2020. bilo je 206.240 HRK. Kao i prethodnih godina najviše bruto doprinosa bilo je uplaćeno u Reiffeisen ODMF u iznosu od 67.264 HRK, a uz njega je AZ profit ODMF sa ukupno uplaćenim bruto doprinosima u prosincu 2020. u iznosu od 50.732 HRK. Takvo stanje nije neobično jer su Reiffeisen ODMF i AZ profit ODMF dva najveća dobrovoljna mirovinska fonda na području Republike Hrvatske. Najmanje je kao i do sada uplaćeno u fond Croatia osiguranje 1000 A ODMF u iznosu od 2.118 HRK.

5.4. Neto imovina dobrovoljnih mirovinskih fondova

U nastavku će u Tablici 5 biti prikazana neto imovina dobrovoljnih mirovinskih fondova Republike Hrvatske za promatrano razdoblje od 5 godina. Iznosi su prikazani u tisućama HRK. U Tablici 5 je radi usporedbe prikazana i neto imovina obveznih mirovinskih fondova, ali se fokus stavlja na dobrovoljne mirovinske fondove koji su predmet analize u ovom radu.

Tablica 5 Neto imovina mirovinskih fondova

	12.2016.	12.2017.	12.2018.	12.2019.	12.2020.
Obvezni mirovinski fondovi kategorije A	506.297	589.546	652.895	828.563	985.366
Obvezni mirovinski fondovi kategorije B	80.624.190	87.374.803	92.633.969	106.119.593	110.813.741
Obvezni mirovinski fondovi kategorije C	3.048.878	3.960.196	4.839.330	5.649.949	7.268.951
Ukupno obvezni mirovinski fondovi	84.179.365	91.924.545	98.126.194	112.598.105	119.068.058
Otvoreni dobrovoljni mirovinski fondovi	3.548.401	3.895.569	4.231.346	5.119.466	5.542.772
Zatvoreni dobrovoljni mirovinski fondovi	777.088	849.556	908.054	1.101.694	1.198.075
Ukupno dobrovoljni mirovinski fondovi	4.325.488	4.745.125	5.139.400	6.221.160	6.740.846
Ukupno	88.504.853	96.669.670	103.265.593	118.819.265	125.808.905

Izvor: izrada autorice prema podacima HANFA-e

Ukupna neto imovina dobrovoljnih mirovinskih fondova 2016. godine iznosila je 4,325,488 HRK, a od toga je 3,548,401 HRK imovina otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova, dok je 777,088 HRK imovina zatvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova.

Sljedeće godine je došlo do porasta neto imovine u odnosu na prethodnu godinu. Kod otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova bilježi se porast od 347,168 HRK, te njihova imovina te godine iznosi 3,895,569 HRK. Zatvoreni dobrovoljni mirovinski fondovi bilježe rast neto imovine od 72,469 HRK, te je prema tome u ukupnom iznosu ona 849,556 HRK. Dok ukupna imovina otvorenih i zatvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova promatrane godine iznosi 4,745,125 HRK.

Godine 2018. također dolazi do porasta ukupne neto imovine dobrovoljnih mirovinskih fondova, te ona promatrane godine iznosi 5,139,400 HRK, te se može uočiti da se te godine dogodio najmanji porast neto imovine kroz promatrano razdoblje. Kod otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova bilježi se porast neto imovine od 335,777, a prema tome neto imovina iznosi 4,231,346 HRK. Kod zatvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova bilježi se rast od 58,498 HRK, pa neto imovina za tu godinu iznosi 908,054 HRK.

Sljedeće promatrane godine ukupna neto imovina dobrovoljnih mirovinskih fondova bilježi rast, te za tu godinu ona iznosi 6,221,160 HRK, te je to i najveći rast neto imovine dobrovoljnih mirovinskih fondova kroz promatrano razdoblje. Otvoreni dobrovoljni mirovinski fondovi bilježe rast neto imovine od 888,120 HRK, te prema tome neto imovina iznosi 5,119,466 HRK. Zatvoreni dobrovoljni mirovinski fondovi također bilježe porast neto imovine od 193,640 HRK, a prema tome neto imovina iznosi 1,101,694 HRK.

Posljednje promatrane godine također se bilježi rast ukupne neto imovine dobrovoljnih mirovinskih fondova te ona te godine iznosi 6,740,846 HRK. Otvoreni dobrovoljni mirovinski fondovi bilježe rast neto imovine od 423,306 HRK, te ona prema tome iznosi 5,542,772 HRK. Kod zatvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova može se uočiti rast neto imovine od 96,380 HRK, te prema tome iznosi 1,198,075 HRK.

5.4.1. Neto imovina otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova

U nastavku će u Tablici 6 biti detaljnije prikazana neto imovina za svaki otvoreni dobrovoljni mirovinski fond posebno, a podaci su prikazani za razdoblje od 2016. do 2020. godine. Svi iznosi u navedenoj tablici su prikazani u tisućama HRK.

Tablica 6 Neto imovina otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova

Naziv fonda	2016	2017	2018	2019	2020
AZ benefit ODMF	439,277	544,408	618,348	760,833	846,206
AZ profit ODMF	1,477,610	1,522,641	1,576,075	1,860,503	1,954,891
Croatia osiguranje ODMF	196,929	217,323	242,300	312,356	355,112
Croatia osiguranje 1000 A ODMF	-	118	4,565	14,646	22,845
Croatia osiguranje 1000 C ODMF	-	72	19,100	9,286	14,772
Erste Plavi Expert ODMF	225,728	249,202	260,711	318,764	331,100
Erste Plavi Protect ODMF	141,075	184,690	220,071	276,978	325,511
Raiffeisen ODMF	1,067,782	1,177,115	1,290,177	1,566,100	1,692,335
UKUPNO	3,548,401	3,895,569	4,231,346	5,119,466	5,542,772

Izvor: izrada autorice prema podacima HANFA-e

Kao što je vidljivo iz Tablice 6 najveću neto imovinu kroz sve godine promatranja posjeduje AZ profit ODMF, te je najveća neto imovina bila 2020. godine kada je iznosila 1.954.891 HRK. Sa nešto manjom neto imovinom slijedi ga fond Raiffeisen ODMF koji je najveću neto imovinu također imao zadnje godine i to u iznosu od 1.692.335 HRK. Zatim slijedi AZ benefit ODMF koji je najveću neto imovinu imao u iznosu od 846.206 HRK. Zatim slijede redom Croatia osiguranje ODMF sa najvećom neto imovinom od 355.112 HRK, Erste Plavi Protect ODMF sa neto imovinom od 325.511 HRK, zatim Erste Plavi Expert ODMF sa neto imovinom od 331.100 HRK, te Croatia osiguranje 1000 A ODMF sa neto imovinom od 22.845 HRK i Croatia osiguranje 1000 C ODMF sa najvećom netom imovinom od 14.772 HRK.

Fondovi Croatia osiguranje 1000 A ODMF i Croatia osiguranje 1000 C ODMF imaju značajno manju neto imovinu od ostalih otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova. Razlog tome je što su započeli poslovati tek od 2017. godine što da su relativno novi fondovi u odnosu na ostale. Navedena dva fonda se razlikuju po tome što je fond Croatia osiguranje 1000 A ODMF namijenjen mlađim osobama i onima koji su skloni preuzimanju umjerene razine rizika, dok je Croatia osiguranje 1000 C ODMF namijenjen osobama koje će zbog svoje dobi ili drugih razloga štedjeti u fondu kraće razdoblje i svima onima kojima je sigurnost uloga važnija od ostvarivanja viših povrata na uložena sredstva. (crosig-trecistup.hr, 2021.)

5.5. Struktura ulaganja dobrovoljnih mirovinskih fondova

U nastavku će biti posebno prikazane strukture ulaganja otvorenih i zatvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova u Republici Hrvatskoj za razdoblje promatranja od pet godina, odnosno od 2016. do 2020. godine.

5.5.1. Struktura ulaganja otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova

U nastavku će u Tablici 7 biti detaljno prikazana struktura ulaganja otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova na području Republike Hrvatske za promatrano razdoblje od 2016. do 2020. godine. Svi iznosi u tablici su prikazani u tisućama HRK.

Tablica 7 Struktura ulaganja otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova

	12.2016.	12.2017.	12.2018.	12.2019.	12.2020.
Novčana sredstva	420,911	236,344	401,078	318,790	423,805
Potraživanja	12,010	5,178	3,852	32,467	15,938
Vrijednosni papiri i depoziti	3,179,356	3,678,405	3,850,162	4,833,273	5,136,485
D o m a ć i	2,894,894	3,301,557	3,365,851	3,989,921	4,097,702
Dionice + GDR	731,845	725,596	712,432	901,632	955,566
Državne obveznice	1,849,957	2,279,496	2,390,205	2,809,293	2,874,083
Municipalne obveznice	0	0	0	0	0
Korporativne obveznice	284,547	251,825	247,762	247,692	228,770
AIF	0	0	0	0	0
UCITS fondovi	28,546	31,110	15,452	18,505	25,283
Instrumenti tržišta novca	0	0	0	0	0
Depoziti	0	13,529	0	12,800	14,000
I n o z e m n i	284,461	376,848	484,311	843,351	1,038,783
Dionice	219,524	152,290	198,301	314,526	363,451
Državne obveznice	0	5,915	37,449	115,530	186,909
Municipalne obveznice	0	0	0	0	0
Korporativne obveznice	0	0	0	4,690	41,633
AIF	0	0	0	0	177
UCITS i OIF s javnom ponudom	64,937	218,643	248,562	408,606	446,614
Instrumenti tržišta novca	0	0	0	0	0
Depoziti	0	0	0	0	0
Ostala imovina	0	0	0	0	0
UKUPNA IMOVINA	3,612,277	3,919,927	4,255,092	5,184,530	5,576,229
UKUPNE OBVEZE	63,876	24,358	23,747	65,064	33,457
Neto imovina	3,548,401	3,895,569	4,231,346	5,119,466	5,542,772
Izloženost izvedenicama	2,556	4,736	3,016	3,973	14,850
Izloženost repo ugovorima	40,518	6,950	0	0	0

Izvor: izrada autorice prema podacima HANFA-e

Kroz prikaz strukture ulaganja otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova može se primijetiti da je kroz sve godine promatranja najznačajnija stavka ulaganja, odnosno da se najviše ulaže u vrijednosne papire i depozite, te su većim dijelom to domaći vrijednosni papiri i depoziti, a nešto manje je ulagano u inozemne vrijednosne papire i depozite. Od domaćih vrijednosnih papira kroz sve godine promatranja se najviše ulagalo u domaće državne obveznice, zatim slijede ulaganja u dionice + GDR, korporativne obveznice, UCITS fondovi, te depoziti dok se u municipalne obveznice, AIF, te instrumente tržišta novca nije uopće ulagalo. Kod inozemnih vrijednosnih papira i depozita struktura je nešto drugačija, najviše je ulagano u dionice, zatim slijede UCITS i OIF s javnom ponudom, državne obveznice (u koje nije ulagano 2016. godine), te korporativne obveznice u koje je ulagano samo posljednje dvije godine promatranja i AIF u koje je ulagano samo posljednje 2020. godine.

Prema podacima iz Tablice 7 vidljivo je da dio ulaganja osim u vrijednosne papire i depozite otpada i na novčana sredstva, a najmanjim dijelom je ulagano u potraživanja, te je takva struktura zadržana kroz svih pet godina promatranog razdoblja.

Ukupna imovina otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova se kroz sve godine promatranja konstantno povećavala, te je svoj vrhunac dosegla 2020. godine kada je iznosila 5.576.229 HRK, dok su te iste godine ukupne obveze iznosile 33.457 HRK. Najveće ukupne obveze su bile 2019. godine kada su iznosile 65.064 HRK. Do iznosa neto imovine se dolazi oduzimanjem ukupnih obveza od ukupne imovine pa je prema tome vidljivo kako je najveća neto imovina bila zadnje promatrane godine, odnosno 2020. u ukupnom iznosu od 5.542.772 HRK.

5.5.2. Struktura ulaganja zatvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova

U nastavku će u Tablici 8 biti prikazana struktura ulaganja zatvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2016. do 2020. godine. Svi iznosi u tablici su prikazani u tisućama HRK.

Tablica 8 Struktura ulaganja zatvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova

	12.2016.	12.2017.	12.2018.	12.2019.	12.2020.
Novčana sredstva	76,726	60,718	108,159	66,942	82,249
Potraživanja	10,149	802	486	3,937	1,560
Vrijednosni papiri i depoziti	692,993	790,589	802,863	1,038,132	1,140,788
D o m a ć i	610,443	685,566	658,471	792,868	746,350
Dionice + GDR	140,295	148,491	143,786	185,706	203,566
Državne obveznice	418,783	483,119	466,740	538,776	492,739
Municipalne obveznice	0	0	0	0	0
Korporativne obveznice	37,786	41,464	42,631	57,711	40,493
AIF	0	0	0	0	0
UCITS fondovi	13,579	10,451	5,315	6,415	9,551
Instrumenti tržišta novca	0	0	0	0	0
Depoziti	0	2,041	0	4,260	0
I n o z e m n i	82,550	105,022	146,830	245,264	394,438
Dionice	53,461	45,325	68,884	94,880	95,352
Državne obveznice	0	9,699	23,706	39,124	105,754
Municipalne obveznice	0	0	0	0	0
Korporativne obveznice	0	0	724	0	2,933
AIF	0	0	2,437	0	0
UCITS i OIF s javnom ponudom	29,089	49,998	51,079	111,259	190,399
Instrumenti tržišta novca	0	0	0	0	0
Depoziti	0	0	0	0	0
Ostala imovina	0	0	0	0	0
UKUPNA IMOVINA	779,868	852,109	911,508	1,109,011	1,224,597
UKUPNE OBVEZE	2,780	2,553	3,454	7,317	26,522
Neto imovina	777,088	849,556	908,054	1,101,694	1,198,075
Izloženost izvedenicama	115	254	-50	113	1,506
Izloženost repo ugovorima	0	304	0	0	0

Izvor: izrada autorice prema podacima HANFA-e

Kroz prikaz strukture ulaganja zatvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova može se primijetiti gotovo identična struktura ulaganja kao što je i kod otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova. Prema tome, uočava se da su vrijednosni papiri i depoziti i kod zatvorenih dobrovoljnih mirovinskih najznačajnija stavka ulaganja, te je većim dijelom ulagano u domaće, a nešto manje u inozemne vrijednosne papire i depozite. Kod domaćih vrijednosnih papira najveći dio ulaganja odlazi na državne obveznice, te dionice + GDR.

Zatim je nešto manje ulagano u korporativne obveznice i UCITS fondove. U depozite je ulagano samo 2017. i 2019. godine, dok u municipalne obveznice, AIF i instrumente tržišta novca nije ulagano niti jedne godine kroz razdoblje promatranja. Kod inozemnih vrijednosnih papira je nešto drugačija struktura te je najvećim dijelom ulagano u dionice, te državne obveznice (u koje 2016. godine nije niti ulagano). Zatim slijede ulaganja u korporativne obveznice u koje je ulagano 2018. i 2020. godine, te AIF u koje je ulagano samo 2018. godine. U municipalne obveznice, instrumente tržišta novca te depozite nije ulagano niti jedne godine kroz razdoblje promatranja.

Prema podacima iz Tablice 8, osim u vrijednosne papire i depozite, također se značajno ulagalo i u novčana sredstva, a u potraživanja je najmanje ulagano, a takva je struktura zadržana kroz svih pet godina promatranja.

Ukupna imovina zatvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova se kroz svih pet godina promatranja konstantno povećavala, a najveća je bila zadnje, odnosno 2020. godine kada je iznosila 1.224.597 HRK, dok su te iste godine obveze bile 26.522 HRK te su to ujedno i najveće obveze kroz promatrano razdoblje. Neto imovina se dobila oduzimanjem ukupnih obveza od ukupne imovine pa je prema tome vidljivo kako je najveća neto imovina bila zadnje promatrane godine te je iznosila 1.198.075 HRK.

5.6. Cijene udjela i prinosi dobrovoljnih mirovinskih fondova

U nastavku će biti prikazane cijene udjela i prinosa posebno za otvorene te posebno za zatvorene dobrovoljne mirovinske fondove u Republici Hrvatskoj za razdoblje od pet godina, odnosno od 2016. do 2020. godine.

Prinos mirovinskog fonda se definira kao postotna razlika između cijene udjela na zadnji radni dan razdoblja za koji se prinos računa i cijene udjela na zadnji radni dan prethodnog udjela. (HANFA Mjesečna izvješća, 2017.)

5.6.1. Cijene udjela i prinosi otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova

U nastavku će u Tablici 9 biti prikazano kako su se kretale cijene udjela i prinosi otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova u Republici Hrvatskoj. Razdoblje promatranja je kao i u ostatku rada, od 2016. i zaključno 2020. godine, te su podaci koji se odnose na cijene udjela uzeti za mjesec prosinac.

Tablica 9 Cijene udjela i prinosi ODMF-a

Naziv fonda	2016		2017		2018		2019		2020	
	Cijena udjela	Prinosi	Cijena udjela	Prinosi	Cijena udjela	Prinosi	Cijena udjela	Prinosi	Cijena udjela	Prinosi
AZ benefit ODMF	247.2588	7.65%	256.6564	3.80%	256.4682	-0.07%	273.2902	6.56%	272.0766	-0.44%
AZ profit ODMF	264.7518	5.13%	255.8418	-3.37%	249.3817	-2.53%	275.4467	10.45%	271.9878	-1.26%
Croatia osiguranje ODMF	158.2448	5.56%	161.5721	2.10%	159.1139	-1.52%	178.5275	12.20%	179.2252	0.39%
Croatia osiguranje 1000 A ODMF	-	-	1,048.0006	-	1,102.8230	5.23%	1,254.5351	13.76%	1,264.8663	0.82%
Croatia osiguranje 1000 C ODMF	-	-	1,025.1954	-	1,050.2681	2.45%	1,106.6658	5.37%	1,126.1902	1.76%
Erste plavi Expert ODMF	205.9952	11.13%	214.8786	4.31%	210.3797	-2.09%	236.8790	12.60%	229.7799	-3.00%
Erste Plavi Protect ODMF	194.2658	6.62%	201.0770	3.51%	211.9308	5.40%	226.4526	6.85%	227.4128	0.42%
Reiffeisen ODMF	226.6190	6.68%	233.8412	3.19%	237.5974	1.61%	258.6594	8.86%	255.9704	-1.04%

Izvor: izrada autorice prema podacima HANFA-e

Prema podacima iz Tablice 9 vidljivo je da cijene udjela kod svih otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova variraju kroz godine. Prema tome vidljivo je da najviše cijene udjela imaju 2020. godine Croatia osiguranje 1000 A ODMF u iznosu od 1,264.8663 HRK i Croatia osiguranje 1000 C ODMF u iznosu od 1,126.1902 HRK. Dok je najmanju cijenu udjela imao 2016. godine fond Croatia osiguranje ODMF i to u iznosu od 158.2448 HRK, a slijedi ga Erste Plavi Protect ODMF sa cijenom udjela u toj istoj godini od 194.2658 HRK.

Prinosi su također kroz razdoblje promatranja dosta varirali. Najveći pad prinosa se može primijetiti 2020. godine u odnosu na prethodnu 2019. godinu. Većina fondova je kroz promatrano razdoblje dosegla vrhunac prinosa baš 2019. godine, te je sljedeće godine došlo do drastičnog pada. Kao primjer se može uzeti fond Erste plavi Expert ODMF gdje se može uočiti najveći pad prinosa gdje je 2019. godine prinos bio 12.60% a već sljedeće godine je bio -3.00%. Dok se za navedeno razdoblje najmanji pad prinosa može primijetiti kod fonda Croatia osiguranje 1000 C ODMF gdje je prinos 2019. godine bio 5.37%, a sljedeće godine je bio 1.76%.

5.6.2. Cijene udjela i prinosi zatvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova

U nastavku će u Tablici 10 biti prikazano kako su se kretale cijene udjela i prinosi zatvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova u Republici Hrvatskoj za promatrano razdoblje od 2016. do 2020. godine. Podaci koji se odnose na cijene udjela su uzeti iz mjeseca prosinca kao reprezentativnim za svaku godinu promatranja.

Tablica 10 Cijene udjela i prinosi ZDMF-ova

Naziv fonda	2016		2017		2018		2019		2020	
	Cijena udjela	Prinosi	Cijena udjela	Prinosi	Cijena udjela	Prinosi	Cijena udjela	Prinosi	Cijena udjela	Prinosi
AZ Auto Hrvatska ZDMF	156.3170	5.36%	152.3492	-2.54%	149.5424	-1.84%	164.4490	9.97%	163.1565	-0.79%
AZ Dalekovod ZDMF	257.9517	4.98%	249.8490	-3.14%	244.5439	-2.12%	271.2773	10.93%	268.9890	-0.84%
AZ Hrvatska kontrola zračne plovidbe ZDMF	250.6379	4.77%	244.1364	-2.59%	239.7669	-1.79%	264.5451	10.33%	262.9223	-0.61%
AZ Treći horizont ZDMF	99.9940	-	103.5892	3.60%	105.5483	1.89%	111.3540	5.50%	111.0148	-0.30%
AZ VIP ZDMF	271.2803	4.85%	264.8919	-2.35%	260.0734	-1.82%	286.8951	10.31%	284.4331	-0.86%
AZ ZABA ZDMF	134.0266	5.33%	130.8466	-2.37%	129.0565	-1.37%	142.8452	10.68%	142.1930	-0.46%
AZ Zagreb ZDMF	200.1017	4.71%	194.3226	-2.89%	190.5197	-1.96%	210.9169	10.71%	209.9090	-0.48%
CROATIA OSIGURANJE ZDMF	140.3342	5.54%	143.8372	2.50%	141.6994	-1.49%	158.7877	12.06%	159.3562	0.36%
ZDMF HAC	163.7701	6.06%	168.5871	2.94%	166.5268	-1.22%	187.7419	12.74%	189.0434	0.69%
ZDMF HEP grupe	150.7750	6.27%	155.9610	3.44%	154.7432	-0.78%	175.1243	13.17%	176.9235	1.03%
Cestarski ZDMF	186.5853	11.09%	197.8306	6.03%	197.0929	-0.37%	223.3579	13.33%	220.9428	-1.08%
Erste ZDMF	112.0273	12.14%	121.3044	8.28%	120.3804	-0.76%	140.1779	16.45%	139.0712	-0.79%
ZDMF Ericsson Nikola Tesla	236.6755	6.00%	257.7438	8.90%	256.6483	-0.43%	280.9009	9.45%	279.4422	-0.52%
ZDMF Hrvatskog liječničkog sindikata	250.6387	6.19%	269.5193	7.53%	268.2168	-0.48%	291.9186	8.84%	289.7815	-0.73%
ZDMF Novinar	216.0847	6.34%	235.6625	9.06%	235.0003	-0.28%	-	-	-	-
ZDMF Raiffeisen	113.7650	12.03%	119.9956	5.48%	121.0357	0.87%	133.8224	10.56%	133.1990	-0.47%
ZDMF Sindikata hrvatskih željezničara	166.4203	4.97%	180.0370	8.18%	183.4116	1.87%	-	-	-	-

ZDMF T-HT	212.6088	10.23%	226.9070	6.73%	228.9722	0.91%	251.3529	9.77%	253.8266	0.98%
NESTLE ZDMF			101.0263	1.03%	102.1746	1.14%	116.1751	13.70%	115.0914	-0.93%
POLICIJSKI ZDMF					99.6646	-	108.8765	9.24%	108.9987	0.11%
POŠTA ZDMF					99.6095	-	110.0194	10.45%	110.0696	0.05%
ZDMF FINE							107.3723	-	109.8685	2.32%

Izvor: izrada autorice prema podacima HANFA-e

Prema navedenim podacima iz Tablice 10 vidljivo je da se dogodila slična situacija kao i kod otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova. Dakle, cijene udjela variraju kroz godine. Najveću cijenu udjela je postigao fond ZDMF Hrvatskog liječničkog sindikata 2019. godine u iznosu od 291.9186 HRK, a slijedi ga AZ VIP ZDMF sa najvećom cijenom udjela koju je također postigao 2019. godine u iznosu od 286.8951 HRK. Najmanju cijenu udjela je imao fond POŠTA ZDMF 2018. godine u iznosu od 99.6095 HRK, a slijedi ga Policijski ZDMF sa također postignutom najnižom cijenom udjela 2018. godine u iznosu od 99.6646 HRK.

Kod prinosa zatvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova se dogodila situacija kao i kod otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova. Dakle, prinosi većine fondova su dosegli svoj vrhunac 2019. godine te se sljedeće 2020. godine dogodio nagli pad prinosa zatvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova. Za primjer će se uzeti Erste ZDMF koji je zabilježio najveći pad prinosa, te prinosi tog fonda dostižu svoj vrhunac 2019. godine te su bili 16.45%, a već sljedeće 2020. godine oni padaju na -0.79%. Sa druge strane, u promatranoj situaciji, najmanji pad prinosa bilježi AZ Treći horizont ZDMF koji je 2019. godine imao prinose 5.50%, a sljedeće godine je imao prinose -0.30%.

Navedeni nagli pad prinosa fondova je uzrokovan epidemijom korona virusa koja negativno utječe i na domaće i na svjetska financijska tržišta. Uvedene mjere za sprječavanje širenja virusa utječu na značajno usporavanje gospodarstva u kratkom roku. Zbog neizvjesnosti oko trajanja krize, pronalaska cjepiva i utjecaja na globalnu ekonomiju, tržišta su nestabilna i takvo stanje će potrajati neko vrijeme. Trenutni pad prinosa umanjuje ukupan povrat na mirovinsku štednju. Također, pad prinosa različito utječe na članove koji su se već približili trenutku prava na isplatu mirovine i na članove koji pred sobom imaju još višegodišnje razdoblje mirovinske štednje. Pretpostavka je da će trebati neko vrijeme za oporavak tržišta. Obzirom da je mirovinska štednja dugoročan plan, ovakav pad prinosa se ne bi u konačnici trebao imati veći negativan utjecaj. (rmf.hr, 2021.)

6. Financijska i mirovinska pismenost u Republici Hrvatskoj

U nastavku će biti ukratko prikazano stanje financijske i mirovinske pismenost u Republici Hrvatskoj prema provedenim istraživanjima kako bi se bolje uvidjelo kakav je stav građana prvenstveno prema štednji za mirovinu. Također, bit će pobliže prikazani postupci kojima se djeluje u vidu poboljšanja financijske i mirovinske pismenosti građana Republike Hrvatske.

6.1. Financijska pismenost u Republici Hrvatskoj

Godine 2015. Ipsos je proveo istraživanje na uzorku od 1049 osoba u dobi od 18-79 godina s ciljem istraživanja financijske pismenosti i financijske uključenosti građana Republike Hrvatske, te također s ciljem prikupljanja informacija o financijskom ponašanju, stavovima i znanju o financijama građana. (hnb.hr, 2015.)

Prema definiciji OECD-a financijskom pismenosti se smatra kombinacija informiranosti, znanja, stavova i ponašanja potrebnih za donošenje ispravnih financijskih odluka za ostvarivanje individualne dobrobiti. (hnb.hr, 2015.)

Financijska pismenost je važna jer financijski obrazovani potrošači pridonose učinkovitoj sinergiji financijskog i realnog sektora, a to stvara pozitivan učinak na ekonomski rast i razvoj. Također, važnost financijske pismenosti je i u tome što ona smanjuje rizike individualnih pogrešnih odluka te time smanjuje pojedinačno i ukupno siromaštvo u nekoj zemlji. (Vehovec, 2011.)

U nastavku će biti prikazani podaci koji su značajni za dobrovoljne mirovinske fondove koji su predmet ovoga rada, te kako bi se dao bolji uvid u poznavanje dobrovoljnih mirovinskih fondova kao oblika štednje za treću dob, odnosno mirovinu među građanima Republike Hrvatske.

Prosječna ocjena građana Hrvatske za financijsko znanje je 4,2 od mogućih 7 bodova, te od toga 45% građana ima ocjenu 6 ili 7 koja se prema OECD-u smatra dobrom financijskom pismenosti. (hnb.hr, 2015.)

Prosječna ocjena za financijsko ponašanje građana Hrvatske iznosi 4,6 od moguće ostvarivih 9 bodova, a prema tome su građani koji imaju najnižu razinu financijskog ponašanja mlađi od 19 te oni u dobi od 20 do 29, zatim slijede oni građani koji imaju osnovno

obrazovanje i građani s prihodima kućanstva nižim od 3750 kn. S druge strane građani koji imaju najvišu razinu financijskog ponašanja su oni iz Zagrebačke regije i iz gradova s više od 100.000 stanovnika. (hnb.hr, 2015.)

Prosječna ocjena građana Republike Hrvatske za odnos prema novcu je 3 od moguće ostvarivih 5 bodova. Građani koji imaju najmanje odgovoran odnos prema novcu su oni mlađi od 19 godina, a ostali građani dijele sličan odnos prema trošenju novca. (hnb.hr, 2015.)

Iz svega navedenoga proizlazi da prosječna ocjena građana Republike Hrvatske za financijsku pismenost iznosi 11,7 od moguće ostvarivih 21 boda. Najnižu razinu financijske pismenosti imaju građani mlađi od 19 godina. A najvišu imaju građani višeg i visokog obrazovanja, zatim oni s prihodima kućanstva većim od 6250 te oni iz gradova s više od 100.000 stanovnika. (hnb.hr, 2015.)

Kod planiranja mirovine situacija je takva da 91% građana ima barem okvirni plan za financiranje mirovine, dok 28% građana nije sigurno da su napravili kvalitetne planove za umirovljenje. Sigurnost u vlastite mirovinske planove raste s godinama, obrazovanjem i mjesečnim primanjima. (hnb.hr, 2015.)

Prema istraživanju koje je krajem 2019. godine provela Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD) u Republici Hrvatskoj se pokazuje blagi porast u razini financijske pismenosti u odnosu na 2015. godine. Prosječna ocjena financijske pismenosti građana Republike Hrvatske 2019. godine iznosi 12,3 od ukupno 21 boda u odnosu na već spomenutu 2015. godinu kada je iznosila 11,7 bodova. Hrvatska se s 12,3 boda znatno približila prosječnoj ocjeni financijske pismenosti G20 zemalja iz 2017. koja je iznosila 12,7 bodova. (mirovinske fondovi.hr, 2020.)

6.2. Mirovinska pismenost u Republici Hrvatskoj

Mirovinsko opismenjavanje se može definirati kao proces u kojem se budući korisnici mirovina informiraju i poboljšavaju razumijevanje obveznog mirovinskog osiguranja i karakteristika mirovinskog sustava zemlje općenito da bi postali svjesni ograničenja tog sustava te razvili vještine i znanje o mogućnostima privatne štednje pomoću koje mogu povećati primjerenost mirovinskih primanja te se time osposobiti za poduzimanje učinkovitih mjera za poboljšanje svoje dobrobiti u trećoj životnoj dobi. (Vehovec, 2011.)

Širenje mirovinske pismenosti ili mirovinsko obrazovanje je potrebno kako bi budući umirovljenici na vrijeme stekli znanje o prednostima i nedostacima obveznog mirovinskog

osiguranja. Svaki mirovinski sustav djeluje dugoročno, a u pravilu je kompleksan i podložan politički uvjetovanim promjenama. Mirovinski osiguranici trebaju saznati kako mirovinski sustav funkcionira kako bi na vrijeme prilagodili svoje životne planove i bolje upravljali osobnim odnosno obiteljskim financijama na dugi rok. (Vehovec, 2011.)

Kako u radu navode Škrebina Kirbiš, Tomić i Vehovec među radno-aktivnim stanovništvom Republike Hrvatske 54% njih je mirovinski nepismeno. U odnosu na mirovinski pismene, ova skupina ima statistički značajno niža osobna primanja i primanja po članu kućanstva, zatim niži stupanj obrazovanja, češće su nezaposleni ili imaju ugovor o radu na određeno vrijeme, češće žive u roditeljskoj zajednici i/ili s rodbinom te češće žive na selu. Mirovinski nepismeni imaju značajno više negativne stavove o svim vrstama štednje, te značajno manje planiraju ili očekuju dodatna primanja pored mirovine i zbog toga značajno više vjeruju da će ovisiti o tuđoj pomoći u trećoj životnoj dobi. Mirovinski nepismeni imaju nerealna očekivanja o tome što su dostatna primanja za mirovinu u usporedbi s njihovim sadašnjim primanjima. Zbog niže informiranosti i manje zainteresiranosti o tome što ih čeka nakon umirovljenja mirovinski nepismeni značajno manju važnost pridaju državnim poticajima za štednju. Također, mirovinski nepismeni očekivano više planiraju otići u prijevremenu mirovinu iako očekuju niska primanja i ovisnost o tuđoj pomoći nakon umirovljenja.

Mirovinska pismenost je važan prediktor sadašnje štednje, te samim time mirovinsko opismenjavanje može predstavljati važan put u poticanju privatne štednje za mirovinu. Osim mirovinske pismenosti, značajan prediktor svih vrsta privatne štednje jest stav prema toj vrsti štednje mjeran kao prosjek povjerenja i primjerenosti. Problem nastaje u tome da i ako se mirovinski nepismene „opismeni“ upitno je hoće li to i povećati njihovu štednju jer oni u pravilu imaju i niska primanja. Mirovinska pismenost kod stanovnika koji žive iznad linije siromaštva i mogu planirati primjerenost mirovinskih primanja doprinijet će svijesti o potrebi privatne štednje za treću dob. (Škrebina Kirbiš i sur., 2011.)

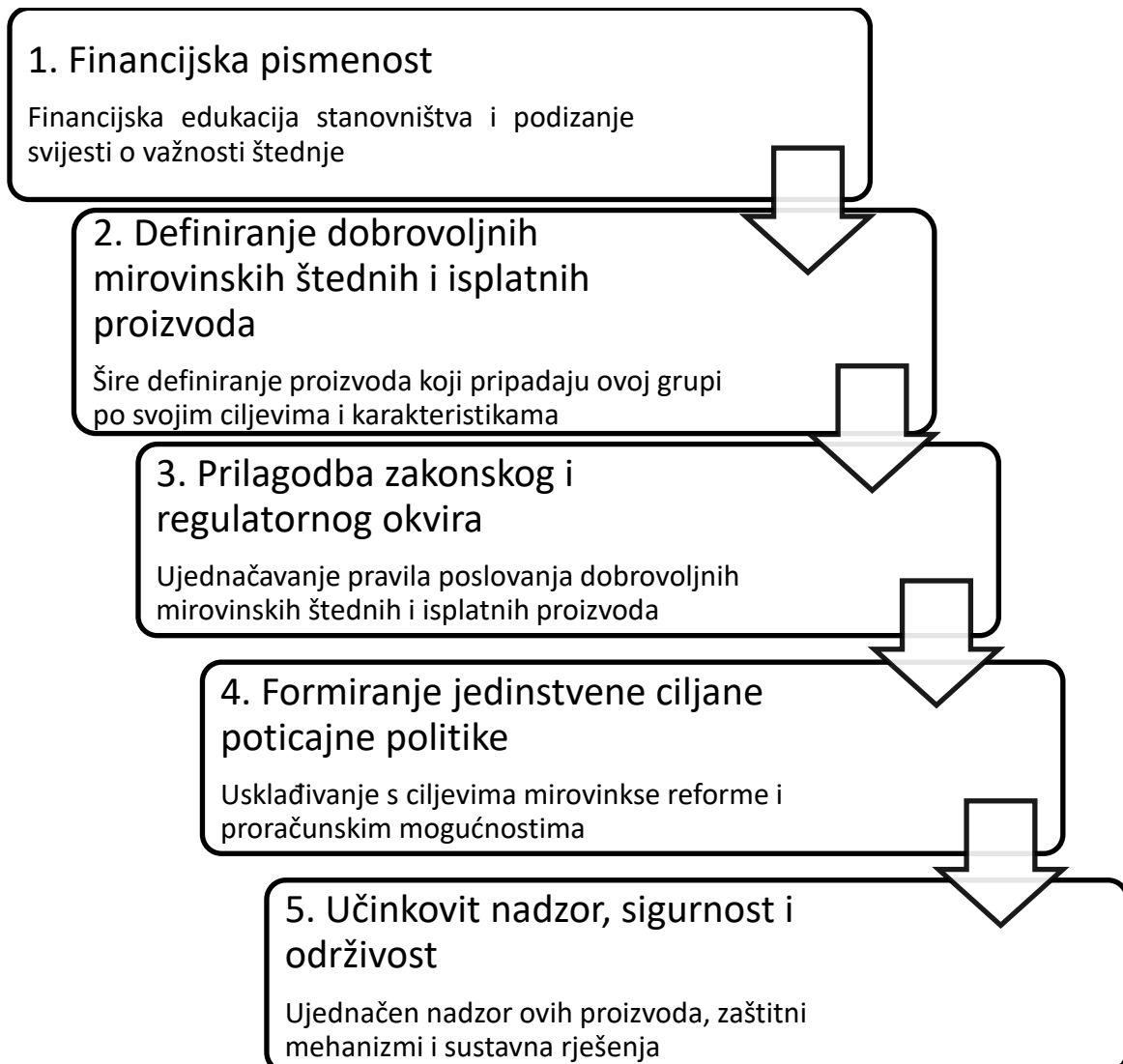
U vidu jačanja mirovinske pismenosti građana Republike Hrvatske u Ministarstvu rada i mirovinskog sustava potpisan je ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava za projekt „MOJA MIROVINA – Unapređenje usluga REGOS-a na tržištu rada“, a sufinanciran je sredstvima Europskog socijalnog fonda. Predviđeno trajanje projekta je 46 mjeseci, a osnovni je cilj povećanje učinkovitosti i djelotvornosti REGOS-a kao javnog servisa građana te pružanje pravodobnih i kvalitetnih usluga korisnicima u području mirovinskog osiguranja. Provedbom projekta će se jačati mirovinska pismenost građana i informiranost osiguranika individualne kapitalizirane štednje o mirovinskim fondovima, te ljudski, procesni i tehnološki kapaciteti REGOS-a za pružanje novih i unaprijeđenih usluga korisnicima. (regos.hr, 2020.)

7. Važnost i oblici poticanja štednje za mirovinu

Dobrovoljna štednja za mirovinu zbog svoje važnosti za postizanje primjerenog životnog standarda u trećoj životnoj dobi je poticana od strane države s ciljem veće zastupljenosti, sigurnosti i održivosti. Iz tog razloga u pravilu sve razvijene zemlje, ali i zemlje u razvoju na razne načine potiču mirovinsku štednju u različitim oblicima štednje i ulaganja (huo.hr, bez dat.)

Na slici 1 u nastavku je prikazan prijedlog strateškog okvira za poticanje dobrovoljnih mirovinskih štednih i isplatnih proizvoda, a ovakav pristup slijede razvijene zemlje te su njegove odrednice uključene u Zeleni papir Europske komisije. (huo.hr, bez dat)

Slika 2 Strateški okvir poticanja mirovinskih proizvoda

Izvor: izrada autorice prema podacima Hrvatskog ureda za osiguranje

Financijska edukacija stanovništva shvaća se kao nužan preduvjet održivog mirovinskog sustava, razvoja tržišta kapitala i financijskih institucija te time ostvarivanja preduvjeta ukupnog ekonomskog rasta. Projekti vezani uz financijske edukacije pokreću se od strane nacionalnih tijela i udruženja, vlada, ministarstava, nadzornih institucija i strukovnih udruženja. (huo.hr, bez dat.)

U svrhu formiranja poticajnog okvira dobrovoljne štednje za mirovinu potrebno je definirati i odrediti koji financijski proizvodi po svojim karakteristikama ispunjavaju kriterij dobrovoljne dugoročne mirovinske štednje i koji su to kriteriji. Neki od ključnih kriterija bi bili: namjenska i ciljana komponenta financijskog proizvoda, mogućnost korištenja nakon određenih godina ili minimalno trajanje štednje, definiran i dijelom uvjetovan oblik isplate, izloženost riziku prilagođena namjeni i dobi štediša, te mogućnost individualnog sklapanja kao i formiranja grupnih proizvoda vezanih uz poduzeće, grupu poduzeća, sindikat ili zanimanje. (huo.hr, bez dat.)

Definiranjem dobrovoljne štednje za mirovinu potrebno je ujednačiti pravila poslovanja i poticanja ovih, po vrstama različitih mirovinskih štednih proizvoda iste namjene i karakteristika. Potrebno je ostvariti ujednačavanje i usklađivanje pravila poslovanja kako bi se osigurala ravnopravna tržišna utakmica i veća razina zaštite potrošača. Nužno je dobrovoljnu štednju za mirovinu šire definirati u okviru nadležnih zakona kako bi se prepoznali svi financijski proizvodi koji ostvaruju karakteristike dugoročne štednje za mirovinu i isplata kapitaliziranih mirovina. (huo.hr, bez dat.)

Na razini Europske unije ne postoji jedinstveno rješenje za formiranje politike poticanja štednje za mirovinu. Države i Vlade zemalja zasebno postupaju ovom problemu ovisno o karakteristikama svog mirovinskog sustava, proračunskim mogućnostima, značaju pojedinog oblika štednje za mirovinu, demografskim karakteristikama stanovništva te značaju štednje za mirovinu za razvoj financijskog i gospodarskog okruženja. (huo.hr, bez dat.)

Poslovanje društava za osiguranje i društava za reosiguranje u Europskoj uniji od 1. siječnja 2013. godine regulira novi zakonodavni i regulatorni okvir Solvency II. Prema navedenom okviru svi rizici kojima je društvo za osiguranje i društvo za reosiguranje izloženo bit će prepoznati i vrednovani, poticat će društvo na cjelovito upravljanje rizicima, unaprijediti odnos s nadzornim tijelom te povećati otvorenost poslovanja svim sudionicima. Temeljni ciljevi Solvency II su zaštita osiguranika, postavljanje granice solventnosti koja će predstavljati ukupnu izloženost svim rizicima, anticipiranje tržišnih promjena, utemeljenost na principima, a ne na strogim pravilima, zatim održavanje financijske stabilnosti i izbjegavanje procikličnosti regulatornih odredbi. (huo.hr, bez dat.)

8. Potencijal dobrovoljnih mirovinskih fondova u Republici Hrvatskoj

Prema provedenoj analizi dobrovoljnih mirovinskih fondova te financijske i mirovinske pismenosti građana Republike Hrvatske može se vidjeti šira slika sadašnjeg stanja dobrovoljnih mirovinskih fondova, ali se također može uvidjeti i budući potencijal rasta i razvoja dobrovoljnih mirovinskih fondova na području Republike Hrvatske.

Uzimajući u obzir podatke iz provedene analize poslovanja dobrovoljnih mirovinskih fondova može se uočiti da kroz pet godina koje su uzete za promatranje većina stavki ima uzlaznu putanju, odnosno raste. Prema tome može se primijetiti da je broj dobrovoljnih mirovinskih fondova konstantan kroz godine, te ih je zadnje godine promatranja bilo 8 otvorenih i 20 zatvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova. Rast se može uočiti kod broja članova dobrovoljnih mirovinskih fondova, odnosno u otvorenim dobrovoljnim mirovinskim fondovima je prve godine promatranja bilo 257.075 članova dok je zadnje godine bilo 335.312 članova, a kod zatvorenih fondova je sa početnih 29.237 dosegnut broj od 45.228 članova iz čega se može zaključiti da se sve više pojedinaca odlučuje postati članom dobrovoljnog mirovinskog fonda te na takav način štedjeti za mirovinu kako bi u umirovljeničkim danima imali što veće prihode. Zatim se može primijetiti konstantan rast kroz godine kod uplaćenih bruto mirovinskih doprinosa, te je također uočen konstantan rast neto imovine dobrovoljnih mirovinskih fondova. Pad se može uočiti kod prinosa i to zadnje promatrane godine na što je imala utjecaj korona kriza, ali dugoročno gledano to ne bi trebalo imati većeg utjecaja na dobrovoljne mirovinske fondove, ali i na same osiguranike jer je ipak dobrovoljna mirovinska štednja, štednja na dugi rok. Prema svim navedenim stavkama iz analize može se očekivati daljnji konstantni rast i pozitivan utjecaj na povećanje štednje u dobrovoljnim mirovinskim fondovima, ali trenutna korona kriza bi mogla utjecati na nešto manji rast štednje te prinosa na štednju ili čak negativni utjecaj odnosno pad jer je i dalje neizvjestan kraj krize te su se financijska tržišta našla u problemima.

Nadalje, prema podacima o rastu financijske pismenosti građana Republike Hrvatske i približavanju Europskom prosjeku također se može očekivati povoljan utjecaj na rast štednje za mirovinu u dobrovoljnim mirovinskim fondovima. Također, putem projekta „MOJA MIROVINA – Unapređenje usluga REGOS-a na tržištu rada“ kojem je u cilju jačanje mirovinske pismenosti i informiranosti građana će imati pozitivan utjecaj na dobrovoljne mirovinske fondove. Pozitivan utjecaj rasta mirovinske i financijske pismenosti se ogleda u tome što će širi krug ljudi biti upoznat sa mogućnostima štednje za mirovinu putem

dobrovoljnih mirovinskih fondova, ali također jer će se povećati svijest pojedinaca da sami snose odgovornost za svoje buduće prihode u mirovini i kako bi osigurali da su ti prihodi viši od granice siromaštva jer trenutni mirovinski sustav nije održiv na dulje staze. Također, mirovinskim i financijskim opismenjavanjem građana će im se ukazati i na to koje su pogodnosti štednje putem dobrovoljnih mirovinskih fondova kao što su državna poticajna sredstva koja se uplaćuju za ulaganje u takve fondove, te to što nema određena obveza oko iznosa mjesečnog izdvajanja i dinamike uplata već to ovisi o samoj mogućnosti i volji pojedinca za uplatama u dobrovoljni mirovinski fond. Svjesnost o neodrživosti mirovinskog sustava te negativni demografski trendovi i odgovornost svakog pojedinca za vlastitu mirovinu imaju pozitivan utjecaj na rast navedenih fondova jer uplatama u dobrovoljne mirovinske fondove pojedinci si mogu osigurati više prihode u trećoj dobi, te ne moraju strahovati od života blizu granice siromaštva. Dakle, sama informiranost populacije o mogućnostima štednje ima veliki utjecaj na rast dobrovoljnih mirovinskih fondova jer ako ljudi nisu upoznati sa mogućnošću takve vrste štednje za mirovinu neće niti razmotriti takvu opciju. Institucije bi se trebale dodatno uključiti u educiranje građana o financijama i štednji za mirovinu, a to bi se posebno trebalo djelovati na mlađe dobne skupine odnosno na one mlađe od 19 jer su oni najmanje financijski pismeni, a trebalo bi ih educirati od mlađih dana prvenstveno o mogućnostima štednje i odgovornom ponašanju prema novcu.

Negativan utjecaj na rast dobrovoljnih mirovinskih fondova može imati nepovjerenje koje postoji kod građana u takav oblik štednje. Takva situacija se može ponajviše primijetiti kod starije populacije koji su ponajviše orijentirani na oročene štednje te na tzv. štednje u čarapi. Samim time bi se na taj dio populacije trebalo usmjeriti educiranje i informiranje o drugim oblicima štednje za mirovinu, te raditi na tome da se stekne povjerenje za takav način štednje.

Dakle, prema svemu navedenome te provedenom analizom poslovanja ali i mirovinske i financijske pismenosti može se očekivati daljnji rast štednje za mirovinu putem dobrovoljnih mirovinskih fondova u Republici Hrvatskoj, odnosno povećanja broja članova dobrovoljnih mirovinskih fondova, a samim time će doći i do rasta neto imovine fondova, uplaćenih bruto doprinosa u fondove, te ostalih stavki bitnih za poslovanje dobrovoljnih mirovinskih fondova. Posebice se to može očekivati zbog toga što postoje razni programi informiranja građana o takvoj vrsti štednje te sve veće svjesnosti pojedinaca o važnosti i odgovornosti za vlastitu mirovinu i sigurnu starost, ali i zbog povoljnih rastućih stavki koje su prikazane kroz cijelu analizu dobrovoljnih mirovinskih fondova u Republici Hrvatskoj.

9. Zaključak

Mirovinski sustav je jedan od najznačajnijih sustava svake države jer je glavna funkcija tog sustava skrb za starije i nemoćne te osiguranje sredstava za život umirovljenika. Mirovinski sustav Republike Hrvatske se sve više nalazi u problemima. Starenje stanovništva i produljenje životnog vijeka je jedan od glavnih problema mirovinskog sustava jer samim time se smanjuje omjer zaposlenika po umirovljeniku, a trenutno je to 1.2 zaposlenika koji rade za mirovinu jednog umirovljenika. Takvu situaciju trenutni mirovinski sustav neće moći još dugo preživjeti. Iz tog razloga dolazi do sve veće odgovornosti pojedinaca za svoju mirovinu kako bi si na vrijeme osigurali dostatne prihode u trećoj dobi. Štednja za mirovinu ima sve veći značaj, a posebno se u tom pogledu ističe štednja putem dobrovoljnih mirovinskih fondova.

Štednja putem dobrovoljnih mirovinskih fondova predstavlja dodatak koji pojedinac može dobrovoljno izabrati. Dakle, osoba sama odabire učestalost, ali i visinu uplata u fond ovisno o trenutnim mogućnostima i željama. Iz navedenog se može zaključiti da treći stup mirovinske štednje nosi veću razinu fleksibilnosti nego što je to u prva dva stupa. Također, štednjom u trećem mirovinskom stupu se ostvaruje pravo na 15% državnih poticaja kojima se dodatno želi potaknuti štednja za mirovinu putem takvih fondova.

U ovom radu je provedena analiza dobrovoljnih mirovinskih fondova u Republici Hrvatskoj, ali i mirovinske i financijske pismenosti građana i njihov utjecaj na dobrovoljne mirovinske fondove. Prema provedenoj analizi se zaključuje kako se može očekivati daljnji rast dobrovoljnih mirovinskih fondova, te same štednje za mirovinu na takav način. Također, rast mirovinske i financijske pismenosti građana Republike Hrvatske ima povoljan utjecaj na dobrovoljne mirovinske fondove jer rastom pismenosti dolazi do osvještavanja građana o važnosti planiranja mirovine i štednje za mirovinu kako bi si osigurali dostatne prihode u mirovini.

Kao što je već rečeno mirovinski sustav Republike Hrvatske je u problemima i daleko je od funkcionalnog pa iz tog razloga institucije moraju više raditi na edukaciji i informiranosti građana. Projekti poput „MOJA MIROVINA – Unapređenje usluga REGOS-a na tržištu rada“ su dobar način u poboljšanju informiranosti građana, ali bi u budućnosti trebalo više takvih projekata koji bi bili posebno usmjereni na određene dobne skupine za koje se smatra da su mirovinski i financijski nepismene.

Iz svega navedenoga se može zaključiti da dobrovoljni mirovinski fondovi u Republici imaju još dosta neiskorištenog potencijala, te bi institucije ali i država trebale raditi na tome

da se taj potencijal što više i bolje iskoristi kako bi se što više izbjegle mirovine koje su na granici siromaštva. Također, očekuje se daljnji rast popularnosti štednje putem dobrovoljnih mirovinskih fondova jer su građani sve više svjesni da su oni sami odgovorni za visinu svoje mirovine u budućnosti.

Popis literature

1. Bejaković, P. (2002.) Evazija doprinosa za mirovinsko osiguranje. Financijska teorija i praksa, preuzeto 27.03.2021. s <http://hrcak.srce.hr/file/9148>
2. HANFA, Mirovinski sustav [Elektronička građa], Zagreb (2015.) : Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga, preuzeto 26.3.2021. s <https://www.hgk.hr/documents/hanfamirovinski57877d5bcf60d.pdf>
3. HANFA, Statistika, preuzeto 27.03.2021. s <https://www.hanfa.hr/publikacije/statistika/#section4>
4. HANFA, Mjesečna izvješća, preuzeto 27.03. 2021. s <https://www.hanfa.hr/publikacije/mjesečna-izvjesca/>
5. HNB Hrvatska narodna banka, Mjerenje financijske pismenosti i financijske uključenosti u Hrvatskoj, preuzeto 31.05.2021. s https://www.hnb.hr/documents/20182/499482/hp04022016_prezentacija.pdf/120e9a61-eb20-4410-8efe-372a6e27afde?t=1455521700330
6. Hrvatski ured za osiguranje, Mirovinska reforma i osiguranje, preuzeto 02.06.2021. s <https://huo.hr/hr/ostale-korisne-informacije/mirovinska-reforma-i-osiguranje>
7. HUO Udruga društava za upravljanje mirovinskim fondovima i mirovinskih osiguravajućih društava, preuzeto 18.03.2021. s <https://www.mirovinskifondovi.hr/>
8. Leko V., Stojanović A. (2018.) Financijske institucije i tržišta, Zagreb, Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet
9. Ministarstvo financija, Dobrovoljna mirovinska štednja, preuzeto 20.03.2021. s <https://mfin.gov.hr/print.aspx?id=429&url=print>
10. Miletić V. (2006.) Vodič za razumijevanje mirovinskih fondova, Zagreb
11. Regos – Središnji registar osiguranika, MOJA MIROVINA – Unapređenje usluga REGOS-a na tržištu rada, preuzeto 03.06.2021. s <https://regos.hr/potpisan-ugovor-za-dodjelu-sredstava-za-projekt-moja-mirovina-unapredenje-usluga-regos-a-na-trzistu-rada>
12. Raiffeisen Mirovinski fondovi, COVID-19 – Što se događa na financijskim tržištima?, preuzeto 03.06.2021. s <https://www.rmfi.hr/covid-19-sto-se-dogadja-na-financijskim-trzistima/1257>
13. Škrebilin Kirbiš I., Tomić I., Vehovec M. (2011.), Zagreb, Mirovinska pismenost i štednja za treću životnu dob, preuzeto 25.05.2021. s <https://hrcak.srce.hr/70992>
14. Vehovec M. (2011.), Zagreb, Financijska i mirovinska pismenost: međunarodna iskustva i prijedlozi za Hrvatsku, preuzeto 23.05.2021. s https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=115362

15. Vukorepa I. (2012.) Mirovinski sustavi: kapitalno financiranje kao čimbenik socijalne sigurnosti, Zagreb, Pravni fakultet Sveučilišta

Popis slika

Slika 1 Stupovi mirovinskog osiguranja	4
Slika 2 Strateški okvir poticanja mirovinskih proizvoda	33

Popis tablica

Tablica 1 Popis dobrovoljnih mirovinskih fondova u RH.....	13
Tablica 2 Struktura članova ODMF-a prema dobi i spolu.....	16
Tablica 3 Struktura članova ZDMF-ova prema dobi i spolu.....	17
Tablica 4 Bruto mirovinski doprinosi uplaćeni ODMF-ovima	19
Tablica 5 Neto imovina mirovinskih fondova.....	20
Tablica 6 Neto imovina otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova	22
Tablica 7 Struktura ulaganja otvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova	23
Tablica 8 Struktura ulaganja zatvorenih dobrovoljnih mirovinskih fondova.....	25
Tablica 9 Cijene udjela i prinosi ODMF-a.....	27
Tablica 10 Cijene udjela i prinosi ZDMF-ova	28

Popis grafikona

Grafikon 1 Grafički prikaz broja investicijskih fondova	11
Grafikon 2 Članstvo u mirovinskim fondovima	14